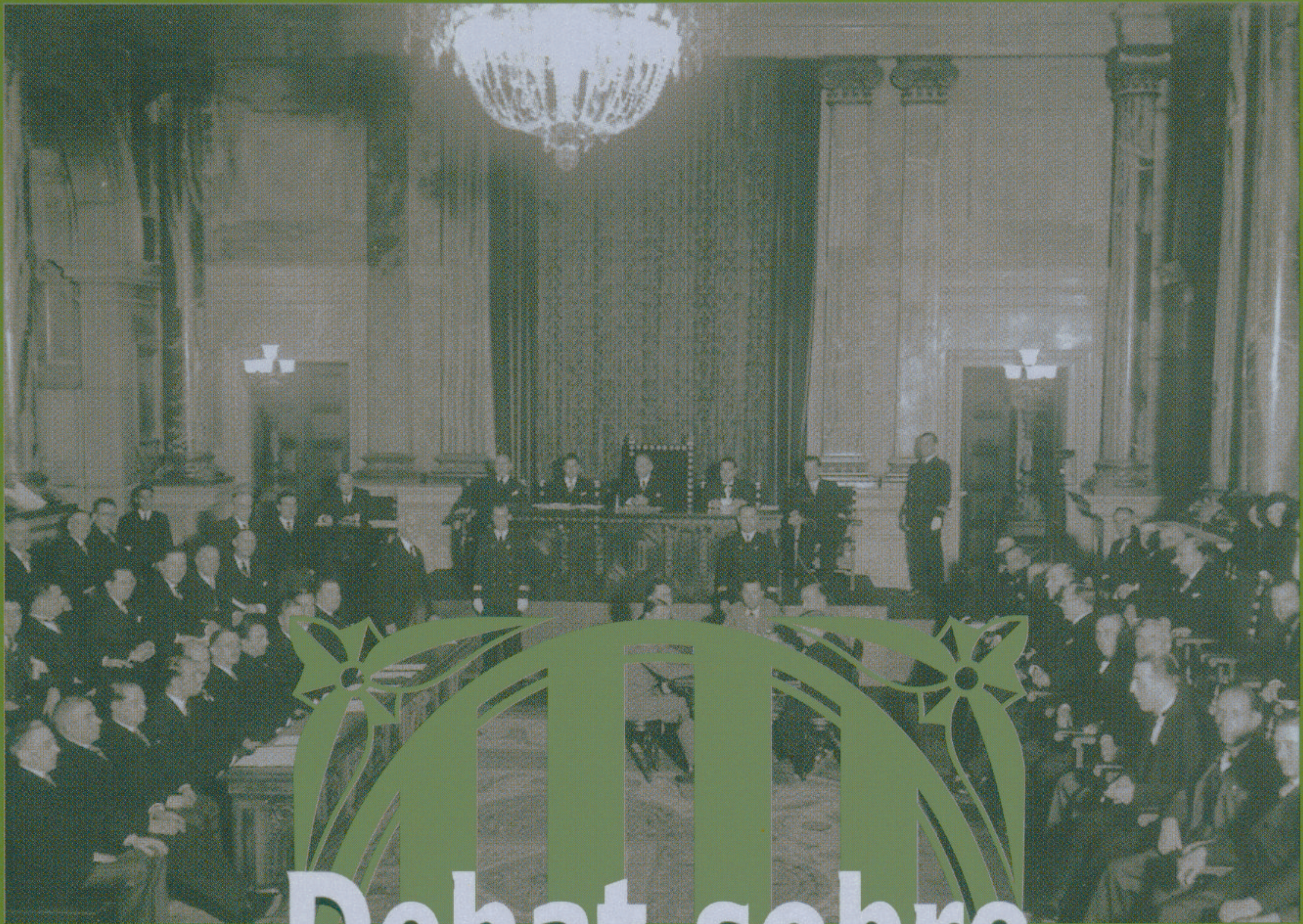

Debat sobre el federalisme asimètric

Debat sobre el federalisme asimètric

Debat sobre el federalisme asimètric

Sessió celebrada
a l'auditori de la Pedrera
el dia 31 de març de 2000

Publicacions del Parlament de Catalunya
Barcelona, 2003

Debat sobre el federalisme asimètric : sessió celebrada a l'auditori de la Pedrera el dia 31 de març de 2000. - (Testimonis Parlamentaris ; 12)

ISBN 84-393-5997-7

I. Catalunya. Parlament II. Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya III. Caixa de Catalunya. Centre Cultural. Auditori IV. Col·lecció: Testimonis Parlamentaris ; 12

1. Federalisme - Espanya - Congressos

342.24(460)(061.3)

Primera edició, gener del 2003 (edició núm. 157)
Tiratge: 650 exemplars

© Publicacions del Parlament de Catalunya, 2003
Parc de la Ciutadella, s/n
08003 Barcelona
Tel. 933 046 635 · Fax 933 046 636
A/e: edicions@parlament-cat.es

Fotografies de la coberta

Superior: Imatge de la sessió constitutiva i d'inauguració del Parlament de Catalunya a l'inici de la II República, el 6 de desembre de 1932 (cedida per l'Arxiu Fotogràfic de l'AHCB; fotografia de Pérez de Rozas)

Inferior: Imatge d'un moment del debat d'investidura al Parlament de Catalunya al començament de la VI legislatura, el 15 de novembre de 1999 (©Toni Valls)

Disseny gràfic: 03 BCN Packagers, SL, Barcelona

Imprès a: Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, SA

ISBN: 84-393-5997-7
Dipòsit legal: T. 114/2003

El debat «El federalisme asimètric: avantatges i dificultats», que recull aquest volum, fou organitzat conjuntament pel Parlament de Catalunya i per l'Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya

Contingut

Pròleg

Heribert Barrera i Costa

7

Debat

MODERADOR

Heribert Barrera i Costa

INTERVINENTS

Lluís Armet i Coma

Pere Esteve i Abad

Núria de Gispert i Català

Jordi Fernández Díaz

Josep-Lluís Carod-Rovira

Rafael Ribó i Massó

13

Cloenda

Joan Rigol i Roig

77

Pròleg

Heribert Barrera i Costa

El federalisme torna a ser tema de debat en la política catalana. Aquest fet no té res de sorprenent si considerem la llarga i ininterrompuda tradició que aquesta doctrina ha tingut a Catalunya, com a fórmula d'organització de l'Estat espanyol i com a alternativa al separatisme. No és aquest el lloc de repassar-ne la història, però no és sobrer esmentar-ne alguns grans noms a fi de no caure en l'error, relativament freqüent, de creure que la proposta federal es limita al federalisme «sinallagmàtic» de Pi i Margall i dels seus seguidors. Que en realitat no és així, basta per adonar-se'n una relectura de *La nacionalitat catalana* (1906): Prat de la Riba s'hi proclama també federalista.

Les confusions sorgeixen del fet que la paraula *federalisme* cobreix una enorme extensió semàntica –cobreix fins i tot el concepte de confederació, car *confederalisme* no existeix als nostres diccionaris– i que amb el mateix terme es denominen doctrines i realitats molt diferents.

Per Pi i Margall, Catalunya és un dels ens que haurien d'integrar la hipotètica federació espanyola, però ho són també –en peu d'uniformitat amb Catalunya– totes les regions constitutives del que és pròpiament la nació espanyola, és a dir, totes les regions del conjunt de territoris europeus de parla castellana. Prat de la Riba, en canvi, veu en el federalisme «l'instrument de l'associació de les nacions». I precisa encara en el seu llibre fonamental: «Allà on hi ha nacionalitats que han de fer vida comuna, el règim federatiu té natural aplicació. No s'ha d'aplicar, doncs, a tots els països... sinó en els imperis o reialmes integrats per dues o més nacionalitats.» El federalisme d'en Prat és, doncs, un federalisme entre nacions, posseïdores d'estat propi, que s'associen en el que ell anomena *un Estat compost*.

Moltes altres afirmacions federalistes s'han fet a Catalunya, des del segle XIX fins al començament del franquisme. Així, Lluís Duran i Ventosa, en el llibre *Regionalisme i federalisme* (1905), oposa al federalisme de Pi i Margall el seu regionalisme –que,

com explica Prat de la Riba en el pròleg, és, en aquest cas, una manera de denominar el nacionalisme. Tanmateix, afirma que la federació «és l'únic mitjà d'unir políticament entitats que, avenint-se a constituir un tot superior, no estiguin, no obstant, disposades a abdicar llur pròpia personalitat.»

Un altre tractadista polític eminent, Antoni Rovira i Virgili, es mantingué federalista tot al llarg de la vida, però el seu primer federalisme, d'arrel pimargalliana, que exposà el 1917 en el seu llibre *Nacionalisme i federalisme*, evolucionà més tard cap a un «federalisme de nacionalitats», en la línia de Prat de la Riba. No obstant això, Rovira era conscient de la dificultat política de la implantació del federalisme a l'Estat espanyol i el 1922 escrivia a *La Campana de Gràcia*: «La fórmula federalista pressuposa la voluntat favorable dels pobles peninsulars... No mostrant-se propicis els altres pobles peninsulars a una solució federativa, el nacionalisme català esdevé naturalment independentista.» I el 1939, a *Catalunya*, de Buenos Aires, reblava encara el clau: «Un poble no pot sotmetre's dòcilment a l'exercici de pujar amunt, una vegada i una altra, la gran pedra de la seva llibertat, per veure-la cada vegada rodolar avall, sota l'empenta de l'odi.»

L'adveniment de la Segona República, el 1931, reforçà entre els catalans les esperances federalistes. Josep Vicenç Foix –que no fou solament un gran poeta– escrivia al setembre de 1931 a *La Publicitat*: «L'hora d'avui és universal i federalista. Cal oposar decididament, a la República anacrònica, la República federal.» I, com és ben sabut, el 6 d'octubre de 1934 el president Companys proclamava, no la independència de Catalunya, sinó «l'Estat català dins la República Federal Espanyola.»

Vista la tradició que esquemàticament he apuntat, vista la necessitat d'encarar-se amb respostes noves als problemes nous que l'evolució del món ens planteja, no és gens estrany el relançament a què assistim d'una proposta federalista. El federalisme posat al dia és vist com una fórmula per anar més en-

lla de l'Estat de les autonomies, tot respectant el principi de la unitat que tan contundentment expressa l'article 2 de la Constitució vigent.

Per a fer compatible aquest federalisme rejuenit amb la diversitat, que la mateixa Constitució reconeix quan parla de «nacionalidades y regiones», la proposta es concreta qualificant-lo d'asimètric. Cal fer notar, no obstant això, que aquesta concreció és poc més que nominal ja que, d'acord amb el nostre diccionari normatiu –i a diferència del que passa en alguna altra llengua–, *asimetría* tant pot significar absència total com simple defecte de simetria.

Sigui com vulgui, la qüestió estava i continua estant a l'ordre del dia, i és per això que l'Associació d'Antics Diputats, que tinc l'honor de presidir, va considerar interessant d'organitzar un debat en què els representants de les diverses forces polítiques presents al Parlament de Catalunya poguessin manifestar i confrontar llurs punts de vista sobre el tema. Aquest volum recull fidelment la transcripció de les diverses intervencions del debat, que va tenir lloc el 31 de març de 2000.

El lector ha de jutjar fins a quin punt aquest debat haurà contribuït a precisar el sentit de la proposta i a situar el posicionament, amb relació a aquesta, de cadascuna de les forces polítiques parlamentàries. En tot cas, els punts de vista que s'hi van expressar ens han semblat de prou interès per a justificar aquesta publicació.

En nom de l'Associació d'Antics Diputats, vull agrair la seva intervenció –i el permís de publicar-la– a tots els participants. I d'una manera especial vull agrair-la al Molt Honorable Sr. Joan Rigol, president del Parlament, ja que, amb els seus mots de cloenda, va definir perfectament el nostre repte col·lectiu de reeixir a donar dimensió cívica als debats polítics, de forma que puguin respondre de debò al que és, actualment, la realitat del poble de Catalunya.

Debat

MODERADOR

Heribert Barrera i Costa

INTERVINENTS

Lluís Armet i Coma

Pere Esteve i Abad

Núria de Gispert i Català

Jordi Fernández Díaz

Josep-Lluís Carod-Rovira

Rafael Ribó i Massó

El Sr. Barrera i Costa

Molt honorable senyor, senyores i senyors, l'Associació d'Antics Diputats del Parlament de Catalunya va creure que podia ser d'interès per als seus associats, i també d'interès general, una confrontació d'opinions entre les diverses forces parlamentàries catalanes sobre el tema del federalisme.

Gràcies, sobretot, a Pasqual Maragall, la qüestió d'una possible estructuració federal de l'Estat espanyol ha tornat a ser, des de fa un quant temps, un tema d'actualitat, i s'ha d'esperar que continuï sent-ho, encara que el resultat de les darreres eleccions n'allunyi, segurament, per ara, qualsevol plantejament institucional.

Naturalment, no ens fem il·lusions, i no creiem pas que una taula rodona de dues hores ens permeti d'aclarir-nos gaire. Però obrir el debat, és a dir, establir un diàleg, ens sembla que només pot ser profitós, perquè l'avantatge del diàleg –de l'autèntic diàleg, no de la juxtaposició de monòlegs– és que, de mica en mica, es va precisant de què es parla.

En el cas present, aquest esforç de precisió em sembla que és absolutament indispensable. Fa cinquanta-cinc anys, Antoni Rovira i Virgili, aleshores president del Parlament de Catalunya a l'exili, escrivia en un article que la posició d'un català nacional davant el federalisme només es pot fixar si també es precisa de quin federalisme es tracta, perquè, tal com jo mateix he comentat en el díptic d'anunci d'aquest acte, poques paraules són tan imprecises, en el vocabulari polític, com la de «federalisme». És per això que ens va semblar també que, si parlàvem de federalisme, no seria superflu afegir al substantiu un qualificatiu, en aquest cas el qualificatiu «asimètric», també d'actualitat, perquè així la imprecisió queda limitada –encara que no desaparegui– i, a més, s'obvien d'entrada algunes de les objeccions més bàsiques.

Què cal entendre per «federalisme asimètric»? Em sembla que podem estar d'acord si, de moment, ens aturem en el significat més obvi: el federalisme pot qualificar-se d'asimètric si la federació s'estableix entre ens polítics qualitativament diferents –una diferència purament quantitativa té menys transcendència– i, sobretot, si el repartiment de competències entre el Govern federal i els ens federats no és uniforme.

Tanmateix, dit això, queden encara molts caps per lligar, si el que es pretén és que la proposta federalista sigui assumible a dintre de Catalunya, però també fora de Catalunya i si, a més, aquesta proposta permet realment una organització de l'Estat en la qual Catalunya pugui encaixar, és a dir, sentir-se còmoda.

Jo diria que el primer que cal, per assolir aquests objectius, és donar respostes suficientment vàlides a les quatre preguntes següents. Primer, per què una proposta federalista i per què un federalisme asimètric? Segon, per què un federalisme espanyol, quan sembla que ens encaminem ja cap a un federalisme europeu? Tercer, en què consistiria l'asimetria? I quart, seria compatible aquest federalisme amb el reconeixement del dret a l'autodeterminació?

És probable que aquestes qüestions –i segurament d'altres– sorgeixin en el curs de la taula rodona, però ja que les he plantejades, excusin-me que digui quatre paraules sobre cadascuna d'elles. Per què provar el federalisme? Senzillament, perquè les altres solucions fins ara assajades, poc o molt, han fracassat: va fracassar el centralisme; no ha reeixit prou l'Estat de les autonomies; fa més de vint-i-un anys que es va aprovar la Constitució, i el procés autonòmic no solament continua obert –almenys en reivindicació–, sinó que l'horitzó que la fórmula ofereix resulta massa limitat perquè amplis sectors de les poblacions catalana, gallega i basca puguin sentir-se satisfets. (*Rialles i remor de veus.*)

No estic segur que el federalisme sigui la bona solució, però em sembla lògic que el proposin els que, essent conscients de les insuficiències de la fórmula present, consideren tanmateix desitjable mantenir l'actual coexistència de nacions diferents dins d'un mateix estat.

Per què federalisme asimètric? Perquè Espanya és un estat plurinacional, però, malgrat això, establir una federació entre les poques nacions indiscutibles que la integren, ara, després de vint anys de «cafè per a tothom», seria difícilment acceptable per a les regions de la nació espanyola, les quals es considerarien discriminades i parlarien de privilegis. Si s'ha de federar cal, doncs, federar alhora les nacions perifèriques i les regions nacionalment espanyoles. I, en aquest cas, la diferència de natura entre els ens federalistes faria que un federalisme uniforme tampoc no fos estable.

S'ha dit moltes vegades –però segurament cal encara repetir-ho– que un federalisme en el qual La Rioja, per exemple, i Catalunya tinguessin la mateixa personalitat i les mateixes competències no podria funcionar bé. No perquè Catalunya i La Rioja no tinguin en abstracte els mateixos drets, que els tenen, sinó perquè els uns tindrien més del que poden assumir i els altres menys del que necessiten. Només un federalisme asimètric pot ser viable, i l'acceptació d'una asimetria és una condició potser no suficient, però certament necessària, perquè el federalisme funcioni. Recordem, a més, que la mateixa Constitució vigent reconeix de fet una asimetria, quan parla de «nacionalidades y regiones».

La segona qüestió: per què federalisme espanyol si ens encaminem cap a un federalisme europeu? Aquesta qüestió té dues respostes complementàries. La primera és que no hi ha incompatibilitat. No hi ha cap raó de principi que impedeixi l'existència d'una federació en el si d'una federació més àmplia, car la

natura dels lligams federatius pot ser molt diferent; en el sistema present de comunitats autònomes, que en certa mesura ja és un sistema federal, són molts els que reclamen el dret de formar federacions entre comunitats, per exemple entre els països de llengua catalana. La segona resposta és que la federació europea de pobles, no d'estats, és un objectiu encara molt llunyà, i mentre s'hi arriba –si és que algun dia s'hi arriba– és perfectament lícit intentar resoldre els problemes existents, fins i tot si se suposa que aquests problemes podrien desaparèixer si es plantegessin d'una manera molt distinta, quan la federació europea fos un fet.

La tercera qüestió: quina seria l'asimetria? És a dir, les diferències reconegudes i les conseqüències que haurien de tenir és, segurament, la qüestió clau. I és aquí on hi pot haver una major diversitat d'opinions. Precisament per això, jo no m'hi haig pas d'estendre gaire. Dos mots, només: reconèixer diferències qualitatives però no acceptar que aquestes diferències s'hagin de traduir en competències diferents no resoldria res. I no tindria sentit, tampoc, reconèixer com a única diferència l'existència en alguns territoris d'una llengua pròpia que no és la castellana. Això ja està reconegut ara, i podríem dir que per a aquest viatge no necessitem alforges.

Queda la quarta qüestió: federalisme i dret a l'autodeterminació. És que són compatibles? Si el dret a l'autodeterminació és un dret permanent i inalienable... Pi i Margall ho negava, perquè deia que els pactes federals només es podien trencar per acord de les dues parts, però Pi i Margall vivia en una societat que evolucionava molt lentament comparada amb ara. És a dir, Pi i Margall era de l'època del matrimoni indissoluble, i ara estem en l'època del divorci, no solament admès, sinó freqüent. Per tant, per què suposar que un pacte establert avui ha de durar fins a la fi dels temps?

De la compatibilitat entre autodeterminació i federalisme, en tenim diversos exemples. La Constitució de la Unió Soviètica acceptava el dret a l'autodeterminació, i la federació canadenca hem vist que l'accepta en principi, encara que una sentència del Tribunal Suprem dictada el 1998 exigeixi per validar-lo una clara majoria en resposta a una pregunta clara.

M'aturo aquí perquè el que té realment interès no són les meves opinions, sinó les de les persones que s'expressaran a continuació, és a dir, dels representants autoritzats de les diverses forces polítiques parlamentàries catalanes que aquest vespre ens han fet l'honor de participar en aquesta taula rodona.

Tal com amb ells hem convingut, la taula rodona es descabellarà de la manera següent. Cada un dels participants tindrà un temps d'intervenció inicial de deu, dotze minuts com a màxim, per fer una primera intervenció, i l'ordre d'intervenció serà de major a menor, en funció del nombre d'escons del partit corresponent; com a moderador, em veuré obligat a fer respectar al més estrictament possible els temps d'intervenció previstos. Seguidament disposarem, encara, almenys de mitja hora perquè cadascú pugui ampliar o rectificar el que ha dit o bé comentar les altres intervencions. I, finalment, el molt honorable senyor Joan Rigol, president del Parlament, ens farà l'honor de cloure l'acte.

Bé, dit això, doncs, dono ja de seguida la paraula a qui, d'acord amb el criteri esmentat, li pertoca de parlar primer: l'honorable senyor Lluís Armet. Té la paraula.

El Sr. Armet i Coma

Moltes gràcies. Molt honorable president del Parlament, molt honorable expresident del Parlament i president de l'Associació, amics parlamentaris que hem conviscut jornades molt intenses i que diria que, entre nosaltres, resta l'amistat de la cosa comuna, és a dir, la defensa dels interessos generals de Catalunya, cadascú des de la seva posició ideològica, i això és bo dir-ho avui aquí... El tema que avui es planteja és un tema, jo diria, apassionant, no?, apassionant i que té unes perspectives de futur indubtables, que és el que fa referència al federalisme asimètric.

I començaré per dir coses que segurament no es diuen, en el sentit següent. Vint anys de la Constitució han donat lloc a un desenvolupament positiu de la Constitució i dels estatuts –i quan dic «positiu» vol dir que s'han portat a terme les previsions que hi havia en els textos, amb independència que els textos fossin més o menys satisfactoris per a tothom–, i han comportat un fet extremament important: el vell Estat centralista espanyol ja no existeix. Què vol dir? Un estat amb una gran quantitat de funcionaris, amb un pes específic sobre totes les determinacions bàsiques amb relació a la política econòmica, la política fiscal, la política militar, la política d'interior, és a dir, tot allò que constitueix la característica d'un estat tradicional no hi és o hi és amb molt poca força. Perquè segurament –i és una cosa que no es diu mai des de Catalunya– la generalització del procés autonòmic ha tingut un element de gran interès, que és el desvetllament de consciències regionals arreu de l'Estat espanyol.

Nosaltres tenim una consciència nacional, i aquesta consciència nacional es manifesta en una voluntat d'autogovern, i aquesta voluntat d'autogovern arriba a tot un conjunt d'aspectes bàsics que afecta els ciutadans i la ciutadania de Catalunya. Però és ben cert que la generalització –allò que alguns n'han dit el «café

per a tots»– ha tingut un efecte que jo crec que no s'ha dit mai, diguem-ne, a Catalunya, i jo crec que és bo que es digui per primera vegada: ha tingut un efecte de desmantellar el que era l'Estat centralista espanyol.

Per dir-ho en uns termes molt clars: el jacobinisme francès existeix. El jacobinisme espanyol –amb molta menys tradició, amb uns trets autoritaris, molt potents, que no va mai seduir ningú, ni va fer l'aspecte o la referència reformadora que va fer el jacobinisme francès– no existeix. I això em sembla que obre una perspectiva de futur realment interessant.

Quan es parla de l'Estat, un estat en què desapareix el servei militar, un estat on la política monetària està situada a Europa, on la política fiscal, en aspectes bàsics, se situarà dins una harmonització europea, que són dos temes bàsics de l'Estat central –la política monetària i la política fiscal–, un estat en què part de les seves forces d'ordre públic tenen un procés de transformació significatiu, que fa que moltes comunitats autònomes tinguin la seva policia pròpia, vol dir que aquest Estat no té una transcendència clau. O un estat, per exemple, que no deté les competències d'ordenació territorial, l'ordenació del territori, des del punt de vista de plans territorials, des de la perspectiva de l'urbanisme i de l'aplicació de les lleis urbanístiques, és evident que com a estat central jacobí deixa de tenir sentit.

Ho dic perquè això em sembla que no s'ha dit mai i tinc la sensació que és bo dir-ho. És a dir, els que creiem que hi ha una diferència entre nacionalitats i regions i que cal una asimetria, i que la lectura de la Constitució requereix una asimetria, segurament hauríem de ser suficientment honestos, intel·lectualment parlant, per dir que el desenvolupament de l'Estat de les autonomies el que ha fet és una cosa tremenda, pel que era l'Estat central, molt lligat amb l'aspecte de la dictadura tradicional o amb la manca de llibertats que ha viscut el nostre país. És que aquest Estat ha desaparegut en gran part. És clar, no entendre

això seria no entendre segurament moltes de les coses que es poden produir de cara al futur.

Feta aquesta introducció, que jo crec que té una certa importància, aleshores, lògicament, quan parlem de federalisme asimètric, hem de veure quines són les voluntats polítiques que expressen aquest principi. És a dir, per dir-ho amb tota claredat: es pot ser autonomista català, sobiranista català, afirmar la voluntat de l'autogovern portada a les màximes conseqüències polítiques des d'una perspectiva de fer de Catalunya un cert concepte de nova visió d'Estat, aplicada a Catalunya, o això pot ser compatible amb una voluntat descentralitzadora del país.

És a dir, si defensem a Catalunya el principi de la proximitat, que tot servei públic ha d'estar situat al més a prop possible del ciutadà, principi important que va unit al principi de defensar un gran pes a l'autonomia local, i que l'autonomia local pugui fer tot allò que pot fer millor perquè està més a prop del ciutadà, i això ho fem compatible amb una autonomia política, això és una visió política diferent d'altres que entenen que el que és important és una autonomia política molt forta, segurament en detriment d'una autonomia local.

I aquí sí que hi ha una diferència que té més transcendència del que sembla, que vol dir com entenem el pes específic de cadascun dels nivells de poder: el poder estatal, el poder autonòmic i el poder local. I, des d'aquest punt de vista, jo crec que és molt important que el poder estatal vagi reduint el seu pes, com ha anat reduint el seu pes, que el poder autonòmic el tingui, i tot allò que pugui ser administrat i gestionat més directament per part de l'Administració local és bo. És a dir, per dir-ho en termes de catalanisme polític: tan catalanisme polític és la defensa de l'autonomia local i de l'autonomia política de Catalunya com la defensa estricta de l'autonomia política de Catalunya, perquè totes les administracions de Catalunya formen part de l'autonomia política de Catalunya.

Hi ha un principi republicà, que jo sempre he defensat –sempre, i en el Parlament de Catalunya ho havia fet–, en el sentit de dir: «L'alcalde és el representant de la Generalitat en el seu territori.» Això vaig fer-ho ja l'any 83, la primera vegada que es va defensar això en el Parlament de Catalunya. Per què? Perquè el meu concepte d'autonomia política passa per entendre que l'autonomia política és aquella que es produeix en un territori i que admet l'autonomia que ha de tenir cadascuna de les peces del mateix territori.

Des d'aquest punt de vista, per tant, jo crec que nosaltres hem avançat, i hem avançat molt positivament. I tinc la sensació que s'està produint un procés que és molt irreversible: l'Estat centralista es resisteix com sempre; però és que a l'Estat centralista li ha passat una cosa especial i molt important: ha anat veient com anava desapareixent la seva Administració perifèrica, deixa de tenir Administració perifèrica en el conjunt de l'Estat, i queda una Administració centralitzada, molt sovint poc útil per a les tasques que hauria de fer. El que seria normal és que l'Administració de l'Estat tingués molt pocs funcionaris, altament qualificats, per fer polítiques de cooperació i de coordinació i entengués que la nova realitat de l'Estat és aquesta surgència de comunitats autònomes i de món local amb una gran força, que és aquesta força de la democràcia més de base, i que correspon tant a tradicions polítiques nostres. I em sembla que aquest és un tema realment apassionant.

Per què intento entrar una mica per aquesta via? Intento entrar per aquesta via perquè s'entengui una mica, quan es parla de federalisme asimètric, què es vol dir. En el nostre país no hi ha hagut un plantejament federalista. Hi ha hagut una constitució que pot tenir una lectura federalista, i hauria de tenir una lectura de federalisme diferencial o asimètric. Per què? Perquè, com molt bé ha dit el senyor Heribert Barrera, hi ha una diferència entre nacionalitats i regions. I això ha de tenir el seu re-

coneixement, i és bo que tingui el seu reconeixement. Que, d'entrada, s'hagi anat a un desenvolupament quantitatiu, jo crec que això ha estat bo, pel que he dit abans, perquè ha qüestionat un estat centralista que, a més, era un estat centralista que no era racional com el francès, que no garantia drets als ciutadans com el francès, sinó que era injust, desproporcionat i que, per tant, no exercia aquella justícia que, a vegades, pot fer el centralisme.

A vegades el jacobinisme té aspectes importants, com garantir ensenyament a tothom, garantir una sanitat positiva a tothom, garantir la ciutadania com a element fonamental del que és un poble. El problema és que el centralisme espanyol no garantia això, sinó que era discriminador, i discriminava territoris, entre els quals discriminava el territori de Catalunya. Pensin vostès que les primeres competències que es van passar a Catalunya eren minses, perquè ens passaven els funcionaris que ja hi havia aquí. Com que n'hi havia pocs en relació amb altres llocs, teníem una infradotació de dotacions pressupostàries i de personal.

Bé, dit això, em sembla que el que és important és veure que seria bo que entréssim en lectures federalistes. Què vol dir «lectura federalista»? Vol dir una doble consideració: la consideració de la cooperació com un element fonamental. És a dir, hi ha coses en què convé cooperar, i en què és bo cooperar, i vol dir posar-se d'acord. Vol dir que, la voluntat de l'Estat, la fan les parts, no ho fa un tot que intenta interpretar les parts; vol dir que les parts passen a ser els protagonistes.

En el nostre país ha funcionat un sistema pel qual hi havia traspàs de competències, hi havia traspàs de diners, i passava una mica com en aquella pel·lícula de Woody Allen que es deia *Aga-fa els diners i corre*, per entendre'ns. I a partir d'aquí no hi havia sistemes mínims de cooperació, per una raó molt simple: perquè si volem un gran aeroport internacional a Barcelona, això

s'ha de jugar, evidentment, en unes instàncies estatals i en unes instàncies europees; si volem grans operacions polítiques, s'han de discutir allà on s'han de discutir. No s'hi val dir que l'autonomia tindrà la solució dels seus problemes, quan hi ha problemes que necessiten cooperació o aportació dels altres. Hi hauria molts casos, que ara jo podria citar, d'autèntica, diguem-ne, vergonya nacional, a partir del fet de dir: «No, això ens ho farem nosaltres sols.» No, no, escoltin, hi ha un tracte discriminatori, o un tracte que necessitem dels altres, que els altres entenguin que nosaltres volem ser una zona, som una nacionalitat potent que volem autogovern i que volem autoafirmar-nos en determinats aspectes perquè ens correspon. I, per tant, necessitem cooperació.

La asimetria, per a què? Perquè no tot és igual. Jo crec que el principi de no negar a ningú que vulgui ser igual a nosaltres en competències és vàlid, però és evident que nosaltres tenim trets diferencials, aspectes culturals de primeríssima magnitud, com una llengua i una cultura, que la fan diferent dels altres, i que la Constitució empara; que hi ha uns fets diferencials emparats per la mateixa Constitució, que en alguns llocs tenen una transcendència indubtable. Per exemple, les illes Canàries: el seu règim econòmic i fiscal dóna uns recursos de primeríssima magnitud a les Illes Canàries. El tema del foralisme en el País Basc –i, en aquest cas, no és pel foralisme estricte, sinó per altres consideracions polítiques– dóna uns recursos que són un vuitanta per cent superiors als que rep Catalunya per al mateix servei. En aquest cas pot quedar justificat per una situació extrema de terrorisme, però, evidentment, aquest tema s'ha de regularitzar en deu, quinze o vint anys, perquè no pot ser que hi hagi una situació tan absurda en el nostre país.

Però el que sí que vull dir amb tota claredat és que els trets diferencials hi són, estan emparats per la Constitució i els hem de portar, amb totes les conseqüències, pel que fa a la seva defen-

sa. No té cap sentit que hi hagi un Ministeri de Cultura, especialitzat en una o en la gran cultura d'Espanya, i que no sigui present en la resta de cultures que hi ha en el territori de l'Estat espanyol. I, per tant, si aquestes competències han passat a les comunitats autònomes, el que seria normal és que hi hagués una conferència sectorial que analitzés els recursos de nivell estatal, com aniran a cadascun dels territoris en funció d'uns objectius, que siguin uns objectius compartits. És a dir, si no fem polítiques d'aquesta naturalesa, difícilment tirarem endavant res, no? I, per exemple, convertir l'article 3 de la Constitució, que diu que la llengua castellana és la llengua oficial de l'Estat i la resta de llengües són patrimoni comú de tot l'Estat, això vol dir que la llengua catalana no és una llengua que es defensa solament des de la perspectiva de l'autonomia de Catalunya, sinó que ha de ser defensada pel conjunt de l'Estat, si som fidels a la Constitució. I aquí aniríem trobant tot un conjunt de fets diferencials que, jo crec, són importants.

El que cal dir a tothom i a tots els ciutadans és que els fets diferencials no volen dir una discriminació econòmica favorable en favor de ningú, sinó el dret a ser diferents, en funció de les diferències pròpies, en funció de les diferències de nacionalitat, en funció d'allò que recull la Constitució, en funció d'allò que volem ser, eh?

I, si m'ho permeten, jo els diré –i això és una cosa molt subjectiva– que jo sempre, personalment, he cregut molt més en la voluntat de l'autogovern que en el tema estrictament de diferenciar-nos en la perspectiva cultural, per una raó molt simple: perquè la voluntat d'autogovern vol dir el fet d'una nació madura que és capaç –o que vol ser capaç– d'autogovernar-se en la immensa majoria de coses i que està convençuda que, aquesta capacitat d'autogovern, la farà amb una qualitat, amb una major eficàcia i al servei de la ciutadania. I per això hem d'anar conreant aquesta lògica que em sembla que forma part de les pàgines més nobles del catalanisme polític.

Per dir-ho molt sintèticament, nosaltres el que tenim és la necessitat d'un cert federalisme polític, i tenim aquí un gran dèficit, que és el tema de la reforma del Senat. El Senat no és res més que una cambra provincial, de representació provincial, amb una representació autonòmica que canvia la representació que hi havia, la representació real, fa uns anys. És, indubtablement, la gran reforma pendent, i, aquesta cambra, el que cal establir és que sigui representació de les nacionalitats, de les regions, i que hi sigui tothom, i que hi sigui tothom present, i que, evidentment, les nacionalitats tinguin uns drets específics en la mateixa cambra i que la cambra pugui defensar com a fet diferencial tot el conjunt de temes –tot el conjunt de temes– que són importants de defensar.

Cal dir també que hi ha un federalisme fiscal, que és el tema del finançament autonòmic i que està per resoldre. Aquests anys no s'ha resolt, ha anat molt malament. És un tema importantíssim. Hi ha un desequilibri entre la situació del País Basc i Catalunya que és inadmissible. La Constitució no empara les diferències; empara que hi pugui haver un foralisme o un règim general, però, les diferències econòmiques, no les empara, i, per tant, s'ha d'establir un nou acord en aquest sentit.

Fa falta una visió d'un federalisme cultural que entengui que les cultures són cultures diferents, i aquestes cultures diferents han d'expressar-se en el conjunt de l'Estat, en el conjunt d'Europa i en el conjunt del món. Vol dir que la representació de l'Estat espanyol, si és legítima, només ho serà en tant que representi les cultures que estan a dintre de l'Estat espanyol i no que representi la cultura oficial de l'Estat espanyol –em sembla que aquest és un tema clau, perquè, si no és així, lògicament, hauríem de desenvolupar polítiques pròpies culturals, que em sembla que seria un contrasentit absolutament absurd.

I, per acabar, evidentment, un federalisme judicial, entenent que hi ha d'haver una gran parcel·la judicial que acabi –en tin-

gui, per tant, la conclusió—, des del punt de vista de tribunal de cassació, en la mateixa Catalunya.

És evident que, d'això, en podrem parlar molt més extensament en el debat, i m'han dit que ja porto el temps, i, per tant, demano disculpes si m'he passat en algun moment.

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Té ara la paraula l'excel·lentíssim senyor Pere Esteve, secretari general de Convergència Democràtica de Catalunya.

El Sr. Esteve i Abad

Bé, moltes gràcies. En primer lloc, com a exdiputat, vull expressar la satisfacció també, com ha expressat en Lluís Armet, molt honorable president i molt honorable expresident, que ens hàgiu convidat. No seré exhaustiu, ni tindrè vocació d'exhaustivitat, perquè crec que amb el temps que ens hem donat podré fer algunes pinzellades que permetin fer un debat. Intentaré fer unes pinzellades dins de l'ortodòxia de Convergència, que són els textos amb els quals, fonamentalment, estem treballant des del Congrés del 96. Com a secretari general, per altra banda, això em resulta especialment fàcil i adient.

Federalisme asimètric. Podem parlar del que entenem, però sobretot podem parlar de quina posició tenim respecte al tema que tracta. De fet, «federalisme asimètric» vol dir quina és la nostra visió de l'Estat. Per tant, esmentaré la paraula «federalisme» i la paraula «asimètric», però, en tot cas, aniré directament a aspectes concrets que reflecteixin la nostra posició.

Hi ha un paràgraf que els voldria llegir literalment de la ponència del nostre Congrés del 96, perquè em fa l'efecte que és prou illustratiu sobre fins a quin punt ens sentim més a prop de la paraula «asimetria» que de la paraula «federal», amb el benen-

tès que la paraula «asimetria» sortia moltes més vegades en la nostra ponència i la paraula «federal» només surt en aquest tall, aquest que els llegeixo ara. Dèiem fa quatre anys —aviat farà quatre anys, farem el Congrés a la tardor—: «Hem de ser capaços, sobretot, de fer realitat aquesta idea d'articulació, de coordinació, de la cooperació, i relativitzar, no prescindir de la fórmula, de la denominació de la fórmula. És per això que no renunciem, d'entrada i per coherència amb el nostre legítim dret a l'autodeterminació, a cap qualificació —federalisme asimètric, confederació, Estat propi—, ni tampoc a l'Estat de les autonomies, perquè, si més no, conceptualment i com a denominació, té forces potencialitats per anar fent realitat l'articulació esmentada, per seguir amb una filosofia de diversitat i de coordinació.»

Bé, aquest paràgraf, l'he volgut triar perquè deixa molt clar que nosaltres estem molt més preocupats pel què i pel com ho fem, que no pas pel nom, amb el benentès que al final ens hem d'entendre per noms, però a vegades un nom i una paraula i dues paraules, és evident que queden limitats, sobretot si, com ha reconegut el mateix president —en la introducció ho ha reconegut—, en particular, la primera paraula «federalisme» és una paraula que és autènticament polisèmica, i la paraula «asimetria», tampoc no cal dir-ho, és a dir, precisament, no és una paraula perfectament definitòria del què, no?

Nosaltres vam fer aquesta ponència en el marc d'una reflexió que era la següent. En general, lògicament, a Catalunya, tots els partits nacionalistes —que en som, òbviament, més d'un i més de dos—, sempre, quan plantejem una qüestió d'aquest tipus diem: «Som una nació», i, per tant, si som una nació, doncs, parlem-ne, etcètera. Però concretament, i des d'una ponència congressual, Convergència no havia plantejat mai com a objectiu polític operatiu ser reconeguda com a nació —punt primer— i que aquest reconeixement tingués conseqüències polítiques,

és a dir, canvis en l'estructura del poder real, és a dir, canvis pel que fa al concepte de sobirania.

Que la paraula «sobirania», paraula que sovint s'utilitza dialècticament com la frontera del radicalisme... És a dir, per exemple, doncs, a casa meva, quan es parla del meu partit, quan es vol definir una determinada tendència que no és prou moderada, se li posa el nom de «sobiranista»: la línia sobiranista, no? Això que, dialècticament, per identificar grups i tendències i tal és perfectament legítim, en realitat és un gran error, per una raó molt senzilla: els que parlem de sobirania vol dir que volem parlar de qui decideix. Si un és sobiranista, quan es posa en qüestió si l'àmbit territorial de decisió és el que és o ha de ser un altre, és a dir, si sobre un determinat tema, l'última paraula, l'ha de tenir Catalunya o en res ha de tenir l'última paraula, quan parlem d'això estem parlant de sobiranisme.

Per tant, compte, perquè dir «sobiranisme» o..., bé, tothom em sembla perfectament respectable, però, per no confondre hem d'entendre, almenys des del punt de vista nostre, que quan parlem d'aspectes de sobirania, és a dir, que el reconeixement nacional tingui conseqüències, vol dir que afectin –entès com a àmbit territorial, com a poble– qui decideix. I això, des del nostre punt de vista, és un tema pendent. És a dir, si nosaltres som una nació i el seu reconeixement està pendent, no queda resolt amb el fet que se'ns digui, com a vegades se'ns ha dit, que una constitució que reconeix que hi ha nacionalitats vol dir que, de fet, ja fa un cert reconeixement; o un senat que reconeguéssim d'alguna manera un fet nacional, doncs, ja ho reconeixeria. Sí, sí, tot això està molt bé, però no hi haurà reconeixement polític, real, nacional, fins que a Catalunya no tinguem clar que, en determinats àmbits que, des del meu punt de vista, cauen o poden caure perfectament dintre d'una lectura de la Constitució –amb el benentès que sempre, quan dic això, afegeixo: «I si l'hem de canviar, que ningú s'esgarri»–, s'ha de poder canviar per mol-

tes raons–, hi ha un àmbit de decisió català sobre determinats temes, en els quals es pot ser perfectament i sense cap dificultat, ni tan sols constitucional, allò que en podríem dir, en termes judicials, «última instància». D'això, se n'ha de poder parlar. Bé, doncs, això, des del nostre punt de vista, és un tema pendent.

Nosaltres, d'alguna manera, en tota aquesta temàtica, hi hem treballat –vostès saben que n'hem parlat, l'hem discutida amb altres partits–, i voldria destacar només, fonamentalment, tres textos. Un, crec, francament important per la persona, pel lloc en què es va produir, pel seu contingut, és el del discurs del president de l'Estat de les autonomies al Senat.

En aquell discurs el president va parlar clarament, naturalment, de pacte fiscal –tema que, evidentment, és vigent; una altra cosa són les possibilitats majors o menors que en un moment determinat es puguin tenir de negociar-lo–, i, sobretot, va parlar del concepte de sobirania compartida. Per tant, va parlar de «sobirania», i va parlar de «compartida».

Nosaltres ens trobem millor amb el terme «sobirania compartida» que amb el terme «federalisme asimètric». Per què? –tot i que no crec que estiguin tan lluny l'un de l'altre. Primer perquè, jurídicament, cap dels dos no és inequívoc. És a dir, un jurista diria que ni l'un ni l'altre no defineixen la qüestió; per tant, cap dels dos no és rellevant des del punt de vista aquest, no? Per tant, esdevenen frases o paraules explicatives més que paraules jurídiques, perquè sobre el federalisme ja m'he definit abans. Però «sobirania compartida» ho diu molt clar tot, les dues paraules: «sobirania» vol dir que parlem de poder polític real, de capacitat de decisió, no parlem d'altra cosa, parlem d'això, i, dos, «compartida» vol dir que compartim, vol dir que estem en un moment en el qual, més enllà d'esdeveniments històrics, de posicions apriorístiques i de tot el que es vulgui, avui, des de l'opció que representem a Espanya –i, natural-

ment, també a Europa, però a Espanya—, parlem de compartir. Per tant, és molt més inequívoc, però, és clar, «sobirania compartida» vol dir reconèixer capacitat de decisió.

El fet que això tingui implicacions pràctiques, nosaltres ho vam desenvolupar en un segon document, que en vam dir «Un nou horitzó per a Catalunya». Aquest nou horitzó per a Catalunya es definia, crec, sincerament, per primera vegada. Des de l'àmbit polític, des de l'àmbit acadèmic s'han fet definicions, crec, bones en aquest sentit. Des de l'àmbit polític vam fer un esforç important, que després hem tingut amb altres partits, sobre cinc àmbits: llengua i cultura... Què vol dir «sobirania compartida», què vol dir «reconeixement nacional», amb llengua i cultura, amb símbols i institucions, amb finançament, evidentment, amb competències i, evidentment, amb les relacions internacionals?

De moment, no m'hi entretindré, llevat d'un petit comentari, per exemple, sobre l'àmbit competencial. És un pur exemple, només per seguir il·lustrant la qüestió, el perquè el concepte «asimètric», el concepte «sobirania» és d'aplicació, clarament, en el cas d'una nació, en el cas de Catalunya. Després segur que en el debat hi tornarem, però perquè ens entenguem, en el fons —en el fons, en el fons—, parlem de dues coses: una, que hi he estat prou extens, que és el tema de poder real, poder polític, sobirania, i segona, és que som quatre, no som disset. És a dir, a l'Estat espanyol, perquè ens entenguem —perquè amb tot això que estem dient representa que ens entenem—, vol dir que som quatre, no som disset. A Europa no hi ha ics estats —que hi són, d'acord, però hi ha un nombre de pobles—, a l'Estat espanyol som quatre. Si ens posem d'acord que som quatre, tenim un estat plurinacional, i l'entesa pot ser més raonable. Si seguim sent disset, no ens entenem.

Per exemple, les competències. No n'hi ha prou amb un debat jurídic sobre competència exclusiva, per una banda, i Llei de

tiu de la cultura política catalana, tant com, en certa manera, l'anticatalanisme forma part, com a factor constitutiu, d'una certa allèrgia a la diversitat, forma part de la cultura política espanyola.

El federalisme, a més a més, forma part molt particularment del patrimoni cultural de les esquerres d'aquest país. I en forma part d'ençà que, pel cap baix, el 1832, un senyor de Calaf que es deia Ramon Xaudaró ja va elaborar el primer projecte d'una constitució republicana i federal per a l'Estat espanyol. Per tant, el federalisme, si té matriu, té matriu catalana. Forma part del patrimoni cultural de les esquerres, tant com en formava part, abans, el republicanisme —suposo que alguns de vostès n'han sentit a parlar, de quan les esquerres eren republicanes—; el laïcisme, és a dir, el respecte absolut a les conviccions personals de cadascú, i, doncs, separació escrupolosa d'Església i d'Estat; el reformisme societatari, i aquells elements que pertanyen a la tradició llibertària tan catalana com l'antiautoritarisme i l'antiestatisme.

Quan el 1931 es va elaborar un projecte d'Estatut d'autonomia de Catalunya, que va ser ratificat el diumenge 2 d'agost del 31, el dit «Estatut de Núria», en aquell Estatut ja es parlava de dues coses a les quals ha fet referència el president Barrera. Primera: aquell era l'Estatut que, democràticament i voluntàriament, es donava a la societat catalana en ús del seu dret legítim a l'autodeterminació. Això és el que va votar el poble de Catalunya; des de la capacitat de decidir es va decidir que volíem tenir un estatut d'autonomia determinat. I també, en aquell mateix enfocament estatutari, ja es parlava d'una concepció federal de la república, concepció federal que va ser després frustrada.

Quan parlem de federalisme, sovint tenim tendència a oblidar que el federalisme català sempre ha estat un federalisme iberista, ja des de Joan Maragall, des de Ribera i Rovira, però des de la mateixa Esquerra Republicana de Catalunya, o des de la

mateixa Unió Democràtica de Catalunya, en el seu congrés de la ciutat de Tarragona a mitjan anys trenta es parlava d'iberisme, i iberisme vol dir Portugal. Dit d'altra manera, ja n'érem tant, de federals, els anys trenta, que, amb Espanya sol, no en teníem prou per aplicar el nostre federalisme. I, òbviament, si estem en una etapa de superació d'estats, de superació de fronteres, té més sentit probablement que compreguem la península com un tot, i no pas que anem a posar aquí fronteres, separacions entre estats, en uns moments de globalització general.

Lamentablement, els anys trenta van ser una ocasió perduda. Jo crec, sincerament, que va ser l'última ocasió perduda per articular l'espai peninsular i insular com un espai plural, des del punt de vista nacional, i vertebrat federalment. Hi ha dues maneres, però, de comprendre el federalisme: aquells que fan del federalisme un sinònim estricte de descentralització política –que segurament deu ser una bona mesura en un estat uninacional–, i aquells altres que poden parlar de federalisme com a sistema per articular comunitats nacionals diverses. S'ha de tractar, doncs, diferent allò que ja és diferent per la realitat, i la llengua i la cultura marquen diferències.

Nosaltres no som diferents perquè parlem una llengua diferent. Parlem una llengua diferent perquè som diferents, que és una mica distint. I, al costat d'això, hi ha la consciència nacional, hi ha la voluntat nacional –que és el més democràtic de tot– que un poble és quan vol ser. I fins i tot pots arribar a ser encara que, probablement, no tinguis la consciència d'una identitat que, com totes les identitats nacionals, és evident que es va modulant i transformant, i que són distintes, i que és diferent avui la catalanitat de com era fa cinquanta anys o fa vuitanta anys, però hi ha també un altre factor, que és la tradició històrica. No és igual un país com el nostre, que va tenir en el seu moment un estatut d'autonomia ratificat democràticament pel poble, amb un parlament propi, amb un govern propi, amb una policia prò-

pia, que en el seu moment va assumir competències que van desbordar el marc legal del moment, com, per exemple, del 36 al 39, quan la Generalitat i el seu president exercien competències i funcions que eren estrictament reservades al Govern i a la presidència de la República.

Crec que tampoc no podem «amagar l'ou» sense fer referència al fet que la reivindicació d'una concepció federal comporta la reivindicació de l'Estat. Perquè, si no, què reclamem? Què és el federalisme, sinó estats que es federen entre ells mateixos?, que quan és simplement descentralització en un Estat uninacional és federació d'estats regionals; Alemanya, posem per cas, però en el nostre cas estem parlant ben bé d'una altra cosa. Hi ha un federalisme de matriu catalana i, si hi és –que ho dubto i, sincerament, crec que no hi és–, hi ha un federalisme de matriu espanyola. El federalisme de matriu catalana és un pacte transversal entre iguals i lliures, des de baix. El federalisme de matriu espanyola és, justament, una concepció descentralitzada de l'Estat de dalt cap a baix.

Federalisme, en quins terrenys? Doncs, federalisme, per exemple, en el que són els símbols nacionals de les distintes col·lectivitats. Els símbols no són menors, no és igual tenir el cap d'un Estat que, quan sona el símbol nacional de Catalunya, per exemple, es grata el nas o xerra amb els que té al costat o gesticula de manera insolent, que no pas tenir un cap d'Estat que es comporta amb dignitat quan escolta un himne nacional d'un país. No és igual que la bandera de Catalunya i la bandera de l'Estat espanyol figurin en l'Administració de la Generalitat, que no pas que a l'Administració de l'Estat, a la policia o a l'exèrcit, només figuri la bandera de l'Estat. No és igual.

Parlar de federalisme vol dir parlar, per exemple, de plurilingüisme asimètric. Desterrar absolutament aquest concepte estúpid de comunitats amb llengua pròpia: totes les comunitats tenen llengua pròpia. O és que a Madrid no parlen? No en te-

nen, a Madrid, de llengua pròpia? S'expressen a través del llenguatge dels signes? Són muts? Tots els territoris tenen una llengua pròpia, i és aquesta llengua pròpia la que ha de tenir una supremacia normal en un marc federal asimètric.

Federalisme en el poder polític vol dir que a Catalunya, en una concepció federal, el poder de la Generalitat, l'Administració de la Generalitat i l'Administració local haurien de ser les úniques administracions, i a través d'aquestes administracions expressar-se, l'Administració del conjunt de territoris federats, i també de la Unió Europea.

I el finançament? I el sistema de representació internacional a la Unió Europea? Com Portugal ho té per a les Açores i Madeira, a la UNESCO, i a les competicions esportives i olímpiques. Sí, sí, sentimentals, folklòriques, carrinclones, tant com ho puguin ser les espanyoles. I a l'Administració de justícia, un Tribunal Constitucional que representi la diversitat plurinacional interna, i a la Judicatura, i un Tribunal Superior de Justícia, a Catalunya, amb funcions de tribunal de cassació. I un Senat que representi, realment, aquesta realitat plurinacional, amb dret de veto de les distintes comunitats nacionals en el seu interior.

La Constitució espanyola en parla, de federalisme; per prohibir-lo. L'única menció que hi ha a la Constitució espanyola parlant de federalisme és a l'article 145, per prohibir-lo. Diu: «Queda expressament prohibida la possibilitat de federació entre comunitats autònomes.» És una manera fina de dir: «Queda prohibida qualsevol possibilitat d'articulació col·lectiva entre el Principat de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears», perquè va per nosaltres, això. Va per la segona comunitat lingüística i cultural de l'Estat. Va per un grup humà que constitueix una quarta part dels ciutadans i ciutadanes de l'Estat espanyol.

I no solament els acords podrien ser en aquest terreny, en el terreny lingüístic; també en el terreny cultural, en el terreny

dels mitjans de comunicació, de les noves tecnologies, de les infraestructures, de la xarxa de la petita i mitjana empresa, de la immigració que ve i que vindrà encara molt més en el futur. I necessitaríem també, amb una concepció federal asimètrica, tenir capacitat per decidir això.

El federalisme que articula estats plurinacionals ha estat fins ara, en general, un fracàs. Pensem en l'URSS, pensem en Iugoslàvia, pensem en Txecoslovàquia, que, com diria aquell: «Déu els hagi perdonat.» La majoria d'espais federals que existeixen avui no en són, de plurinacionals; no en són els Estats Units d'Amèrica del Nord; no en són a Alemanya, no en són a Àustria, no en són a Austràlia. Algú dirà: «N'és Canadà.» Sí, amb un 50,5 enfront d'un 49,5. Que dic jo que tan democràtic i tan legítim deu ser un 50,5 a favor de mantenir-se al Canadà que no pas, quan arribi –si mai arriba–, un 50,5 a favor de sortir-ne. Perquè si les matemàtiques són bones per als uns, també ho deuen ser per als altres. I també és federal Bèlgica. I a Bèlgica tothom sap que hi passa el que hi passa, i en aquests moments només tenen en comú el rei, la reina i el Partit Comunista de Bèlgica.

El federalisme no s'improvisa. Els únics que podem parlar de federalisme som aquí, els que hem viscut una tradició confederal, i l'Aragó, a tot estirar. Però diguem-ho clar: a Espanya, el federalisme, no se'l creu ningú. Tant l'Espanya que ens entén com la que no ens entén: no se'l creu ningú. És com aquell que diu: «Em vull casar» o «vull viure amb parella.» Fantàstic. I la pregunta següent és: «Amb qui? –Oh!» –diu– «de moment encara no he trobat ningú.» Qui hi ha que es vulgui federar amb nosaltres? Quin partit polític espanyol fa un discurs que diu que es vol federar amb Catalunya? I qui és que s'ha de federar amb qui? Catalunya amb Múrcia? Múrcia amb Cantàbria? Cantàbria amb qui? També hi haurà un Estat murcià? De què parlem quan parlem de federalisme i quan parlem d'Estat?

Crec que ha arribat el moment de dir –i enfilo la recta final– que l’oportunitat per a un federalisme espanyol, simètric o asimètric, va passar en el seu moment, i que avui el nostre marc ideal és un federalisme en l’àmbit europeu. Aquesta és l’actualització, avui, del vell projecte federal.

Ara, siguem també conscients d’una altra cosa: hi ha un cert discurs *naïf*, ingenu, d’un cert distanciament sobre aquests temes. Per exemple, quan parlem d’Estat plurinacional –els que en parlem–, vol dir que parlem de nacions diferents. I ho apuntava fa uns instants en Jordi Fernández Díaz: quines són aquestes nacions? La catalana, la basca, la gallega..., i la quarta és l’espanyola? Qui són els quarts? No ho sé, potser el problema és que no existeixen. Si no hi ha una nació espanyola territorialment identificable com a tal, si hi ha andalusos que no són espanyols perquè no se’n consideren; si hi ha aragonesos que no se’n consideren; si hi ha estudiants que no se’n consideren, on és l’espai territorial de la nació espanyola? Què és la nació espanyola? Una imposició supraestructural? Què és? Existeix? No existeix? La plurinacionalitat vol dir això! O és que només som nació nosaltres? Els altres no en són, de nació? És nació qui vol ser-ne i qui, com a tal, ho explica i ho exposa.

Crec que només estan legitimats per parlar sincerament de Catalunya com a nació sense Estat aquells que no admeten sentir-se representats per un Estat que no sigui el seu, perquè, per a molts, Espanya ja és l’Estat de Catalunya. Per tant, que parli de nació sense Estat qui reivindiqui un Estat per a Catalunya.

Evidentment, segurament que una Europa amb cent quaranta estats –segurament, no ho sabem, perquè no ho hem viscut mai– seria inviable, però de la mateixa manera que no deu tenir sentit –potser, no ho sé– anar a Andalusia i dir-los que ells són una altra cosa, o que no són segons què, també fóra bo que algú s’acostés a una coseta petitona com Luxemburg –que té

una tercera part d’habitants dels que té la ciutat de Barcelona– i que els digués que, en el marc de la Unió Europea, estats de cinc-cents mil habitants no tenen sentit perquè no són viables.

Nosaltres no som analistes, ni som tertulians, ni som acadèmics, darrere d’aquesta taula. Som polítics, i en tant que polítics tenim responsabilitats. I la pregunta que ens hem de fer és: com han contribuït, aquells que han exercit poder polític a Catalunya, poder polític a l’Estat, o que n’han estat coresponsables, a fer el canvi cultural a favor de la diversitat que a l’Estat espanyol encara no s’ha fet?

Benvingut, doncs, sigui el federalisme asimètric com a pas endavant, però, per a nosaltres, per als homes i dones de l’Esquerra Republicana d’avui, qualsevol opció passa per la conversió de Catalunya en Estat, tan Estat o tan poc Estat com tinguin els altres, a compartir la nostra sobirania amb qui l’hem de compartir: amb la Unió Europea.

I el que hauríem de preguntar-nos és si hi ha cap punt de connexió entre l’Estat plurinacional del qual parlem alguns i l’Espanya plural de la qual parlen uns altres. I sí que és cert que determinades posicions nacionalistes catalanes, basques o gallegues tendeixen a remarcar la asimetria, tant com determinades posicions del nacionalisme més important de tots, del qual no es parla mai –perquè aquest no és «nacionalisme», aquest és «patriotisme responsable» que té al seu favor els pressupostos de l’Estat, l’exèrcit, l’Administració de justícia, la policia i el marc constitucional–, aquest nacionalisme, que és el nacionalisme espanyol, s’esforça tant a parlar de simetria. Amb la mateixa intensitat parlen els nacionalistes espanyols de «simetria» com els altres d’«asimetria». A cadascú, doncs, el seu, i, com diria la meva mare, «Déu a casa de tots».

Moltes gràcies.

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Començarem ara, amb una mica de retard... Té la paraula el senyor Rafael Ribó.

El Sr. Ribó i Massó

Moltes gràcies, Heribert Barrera. Jo voldria agrair també a l'Associació aquesta invitació i, a més, els vull convidar a convertir-se en un *lobby* a Catalunya, perquè no tindrè temps d'explicar per què, però hi ha moltes coses a fer, encara, com a exparlamentaris. Si més no, ajudeu-nos als qui som parlamentaris, perquè, alguns dels defectes que vàreu conèixer, els continuem arrossegant.

El tema és molt important. L'Heribert ens fa unes preguntes; jo venia preparat a respondre el que ens dieu en el títol: «Avantatges i dificultats», i intentaré combinar ambdues coses. Però vull començar reconeixent el paper de professors –i, perdó, la formació professional– com l'Enric Fossas o en Ferran Requejo, gràcies als quals estem parlant d'aquest tema, també. Van ser els que ens van divulgar que en Charles Tarlton, l'any 65, va començar a parlar de «federalisme asimètric», i és un terme que s'ha anat instal·lant a partir de la literatura que s'ha anat generant en algunes universitats.

El federalisme és una tècnica constitucional, i és molt diferent arreu d'on s'aplica. Jo sempre em cenneixo al clàssic, Elazar, quan diu que federalisme és igual a autogovern més govern compartit. Ho subscriu de dalt a baix. D'aquest federalisme, en sóc partidari: de l'autogovern més govern compartit, i serveix tant per a un microcosmos com per a escala planetària. Tant de bo hi hagués un federalisme mundial.

I, junt amb el federalisme, hauríem de veure què és asimetria. La asimetria sorgeix del que molts autors han dit que a tots els estats, pràcticament a tots els estats del món, han quedat restes

de collectivitats nacionals que no són assumibles a l'Estat-nació; el que en diu Jellinek, un gran teòric de la teoria de l'Estat, «els fragments d'Estat», i nosaltres en diem «plurinacionalitat».

Bé, la Constitució espanyola del 78 –i sóc telegràfic per cenyir-me al temps que m'han donat– no és federal i, en canvi, té elements asimètrics. No és federal, la Constitució espanyola del 78; no ho és en institucions, ni en competències, ni en sobirania, etcètera. Els catalans sempre hem estat federalistes. Repto a qui vulgui que em mostri el contrari en la tradició del catalanisme; amb rares excepcions i amb formulacions molt diferents, des de federalismes medievals, pràcticament –com hi va haver en algunes de les bases del segle XIX, on encara s'estava reivindicant un tipus orgànic d'organització o sufragi, fins a federalismes ben democràtics: sempre hem estat federals, en sentit de cultura política com a catalanisme, i és veritat que la majoria de respostes que hem obtingut han estat «administrativistes», amb breus parèntesis, com el del 31-39 –compte, eh?, 31-39; si hi traiem totes les trifulgues, quedarien dos anys i mig com a molt, i jo mai em voldré comparar amb les competències del 36-39, perquè mai voldria per al meu país les condicions que hi havia en aquells moments, com per reivindicar aquelles competències.

I vull recordar que la II República va prohibir també el federalisme. L'article que avui hi ha a la Constitució espanyola que prohibeix la federació de comunitats autònomes és la reproducció literal, lletra per lletra, de l'article que ho prohibia en la Constitució republicana.

Però, si no hi ha federalisme avui a la Constitució –sí que n'hi ha a la cultura–, hi ha asimetria, allò que un gran sociòleg, també dels entorns acadèmics, n'ha dit *l'early State building, late peripheral nationalism*, Espanya. Es va construir l'Estat molt aviat, molt abans que Itàlia, molt abans que Alemanya, etcètera, i en canvi va sorgir molt tard un nacionalisme perifèric, en

comparació amb altres construccions estatals. I això és a la Constitució. El terme més debatut de la constituent va ser la paraula «nacionalitat», molt més que qualsevol altra, i va desfermar moltíssima literatura; primera vegada a la història constitucional espanyola que s'admet la paraula «nacionalitat». D'aquí podríem entrar en un gran debat, primer, de la redacció absolutament contradictòria i molt espanyolista de l'article segon, que conté la paraula «nacionalitat», parlant tan sovint de la unitat de la pàtria, etcètera. I podríem també entrar en el debat de quines conseqüències podríem extraure de la inclusió d'aquest concepte.

Hi ha vies diferents a les autonomies. Hi ha una sèrie d'elements conceptuals de la Constitució que poden servir per desenvolupar la asimetria, no?, des d'aquell famós principi, que s'ha citat tan sovint, de lliure disposició. Anem, com se'ns demanava, als avantatges i als desavantatges o dificultats del federalisme asimètric.

Avantatges. Primer, jo crec que ja tenim elements de federalisme asimètric, consolidats. Aquí s'ha citat la policia. També hem de veure que, si és veritat que anem cap a un model de Policia - Mossos d'Esquadra a Catalunya, també serà bo que comencem a adobar el que avui és el galimaties de policies, com per exemple, encara tenim a determinats nivells set policies diferents. També seria bo anar a un estalvi administratiu i financer sobre aquesta competència que és realment asimètrica, com és la desaparició dels governadors civils, que ara se'n diuen subdelegats del Govern, com aquell que vam veure al Ejido, pobre home, apallissat en aquella acció tan vandàlica, quan hi va haver els aldarulls de les immigracions. O, com s'ha dit aquí, el fet d'haver assumit competències que altres comunitats autònomes, no és que no les tinguin, sinó que no les han volgut assumir, com institucions penitenciàries, que és una prova, també, d'una asimetria exercida des del mateix poder.

Jo diria que la asimetria ens permetria anar més lluny en el reconeixement de la comunitat com a comunitat nacional, en un sentit jurídic, simbòlic i institucional. Ens permetria entrar seriosament en el debat sobre institucions en l'àmbit de l'Estat, que haurien de tenir una dimensió de pluralitat com la que ja s'ha citat aquí: el Tribunal Constitucional –res no impedeix que la quota de magistrats del Constitucional que nomena el Senat respecti el principi de plurinacionalitat–, com seria el mateix Senat, com seria aprofundir en l'autogovern d'aquelles comunitats autònomes que pertanyen a nacionalitats, com seria la mateixa reforma administrativa. Ens permetria entrar a fons en el finançament, no en la fiscalitat, segurament.

Compte amb la asimetria de la fiscalitat: és paradoxal que el País Basc apelli al Govern espanyol perquè el defensi de l'harmonització europea sobre temes fiscals. És una de les contradiccions, que a vegades ens fem un embolic amb conceptes i amb determinades reivindicacions de sobiranisme. Que els bascos vagin a Madrid a protegir-se de Brusselles, com diria en Trillo –ja saben l'expressió–, «té nassos», no?

És curiós que també ens oblidem sovint que, en el tema del federalisme asimètric, podríem entrar molt més enllà en qüestions que afecten la participació o la voluntat estatal. Des de l'any 86, quan l'Estat espanyol va ingressar a la Comunitat Europea, està per resoldre la participació de les comunitats autònomes a les institucions europees. Perquè no ha entrat el Govern espanyol a la Unió Europea: hi ha entrat un ordenament jurídic que té una complexitat i que té elements d'asimetria. I, si més no, Alemanya, Itàlia, Àustria, Portugal, ja ho estan practicant. Què passa, que fa catorze anys que hi som i encara no hem avançat ni un mil·límetre respecte a això? Això sí, hem muntat cadascú la seva paradeta a Brusselles. Ben fet, mentre no hi hagi una via institucional per reconèixer un fet tan elemental com el que acabo d'esmentar.

Hi hauria l'avantatge d'entrar seriosament en el debat lingüístic i cultural en moltes dimensions. Per exemple, la Constitució espanyola mana que les televisions privades –que són públiques de concessió– respectin el plurilingüisme. I em diran vostès, avui, si el respecten i com és que no se'ls obliga a respectar aquest mandat constitucional. Però, òbviamment, se'ns demana sobre les dificultats, i jo crec que n'hi ha de molt serioses, i per això no s'avança.

Primer, la dificultat del terme. A mi, el terme em sona antipàtic en la pedagogia política, parlar d'«asimètric». I de seguida els enemics d'aquests camins ja treuen el greuge comparatiu; atenció!, el que van treure els bascos respecte als catalans quan van fer l'Estatut, que van copiar, per exemple, aquella animada –amb perdó– de dir a l'Estatut basc que tenen competències en *zonas lacustres*, «pero si los catalanes lo han puesto, por algo será». O sigui, anem a la mimesi absoluta que de seguida podem generar amb aquest concepte. Podem trobar resistències ideològiques, històriques, «administrativistes», sobre aquest concepte, fins i tot quan no ens posem d'acord sobre els subjectes que podrien ser asimètrics. En aquesta taula ja s'ha encetat de nou aquest debat: si són quatre, si són cinc..., quants són? Evidentment, quan es parla de quatre, a mi m'agradaria que ens aclaríssim sobre què fem amb els Països Catalans o què fem amb Euskalèria, i on cadascú de nosaltres entra a definir-se sobre realitats culturals, polítiques, etcètera. Crec que el tema és bastant més complex que ser tan categòrics. Fins i tot a l'interior de cadascuna de les comunitats han dit que són tantes les comunitats que es poden federar amb asimetria.

Segona dificultat: voluntat política. Aquí estem els representants de totes les forces polítiques de Catalunya, algunes amb responsabilitat de govern a molts nivells, passada o actual. Qui té voluntat política d'anar cap a aquest camí? Jo crec que ningú. És que portem vint anys! Si de debò tinguéssim voluntat

política, la pregunta és: per què no hem avançat? Per què no ha avançat la reforma del Senat? I no crec que ara pugui avançar –amb perdó d'en Fernández Díaz–, i més quan ara la majoria absoluta del PP s'ha reforçat. O sigui, jo em faria una pregunta que no ens fem mai: quina responsabilitat tenim tots plegats –i ho dic assumint també la que ens pugui tocar a nosaltres– d'aquests debats en què sempre estem culpant algú que no hi és, quan ja portem vint anys, o més de vint anys, de desenvolupament del model constitucional? No hi ha voluntat política seriosa per a anar cap a aquells objectius que tots, molt tranquil·lament, definim a congressos, ponències, programes, etcètera.

Tercera dificultat: la consciència col·lectiva. Hi ha consciència col·lectiva suficientment mobilitzada en aquest sentit? Jo crec que no, senzillament. Abans-d'ahir jo em feia creus de veure banderes espanyoles amb l'àliga a l'estadi de Montjuïc de Barcelona, a l'Espanya-Itàlia. Evidentment que pot estar orquestrat, seguríssim. És a Barcelona, la bandera feixista d'Espanya a l'estadi de Montjuïc –centenars, se'n veien per televisió; no sé quantes n'hi devia haver– en un esdeveniment esportiu. Traguem-ne importància per ser un esdeveniment esportiu, com també n'hi vull treure al Catalunya-Iugoslàvia i a alguns aldarulls que eren impropis d'una societat civilitzada, des d'una altra perspectiva de nacionalisme.

Però no fem seriosament una anàlisi de com està en aquests moments la consciència col·lectiva respecte a això: de reciclatge necessari del llenguatge sobre el tema, del coneixement de la realitat lingüística. El castellà és una llengua d'ús propi a Catalunya, ho és, i, per tant, no fem esquemes lingüístics obviant una realitat tan evident que avui és la llengua de parla majoritària a Catalunya!

Ens oblidem d'un repte importantíssim com és la ciutadania i la immigració, que és el repte del segle XXI, i que ara potser encara ens en podem oblidar, perquè és el 2% o el 3% de la població; pot ar-

ribar a ser, tranquil·lament, el 10% o el 15%, que ens afegirà tota una altra dimensió al que estem parlant i que a mi em porta, sí, a la Unió Europea, a una realitat molt més àmplia que aquesta tan constrenyida que estem sempre discutint –jo crec que amb un llenguatge anacrònic el segle XXI– sobre el que haurien de ser els drets de les persones i els drets de la collectivitat.

I finalment –cinquè–, crec que hi ha una dificultat a les mateixes forces polítiques: les forces polítiques no estan suficientment estructurades per a una realitat com aquesta que se'n diu «federalisme asimètric». No s'oblidin vostès que el primer partit polític dels Països Catalans es diu Partido Popular, i de molt, eh?, i s'ha reforçat a les darreres eleccions generals. Ara, si se'n volen oblidar i volem fer abstraccions, i ens tanquem al seminari que vostès vulguin a discutir sobre el que ens agradaria, jo puc ser el primer de deixar-me anar pel que m'agradaria, però sóc polític en aquesta taula; no sóc ideòleg d'un club de discussió del que hauria de ser. Sóc polític i he d'analitzar la realitat, i he de fer propostes per canviar la realitat.

Lamento, demano excuses si poso massa relativització en els conceptes, però crec que hauria de ser col·locada a partir de responsabilitats de cadascú.

Moltes gràcies.

El Barrera i Costa

Moltes gràcies. Bé, ara sí que hem acabat les intervencions i podem –amb un retard considerable, però, en fi, assumible– començar el que és el debat pròpiament.

El senyor Pere Esteve, que està a la meua esquerra, m'ha demanat d'intervenir immediatament, i com que ara ja la qüestió d'ordre d'intervenció no té cap importància, sinó més aviat l'interès de mantenir un debat viu, no?, li cedeixo amb molt de gust la paraula.

El Sr. Esteve i Abad

Moltes gràcies, president. Jo, la veritat és que he demanat la paraula fa poca estona, però quan he observat que el nombre de la gent, les intervencions i el temps s'allargava tant, jo m'he cenyit al meu temps, i m'hi he cenyit especialment –ho han vist vostès– perquè no he volgut fer cap plantejament exhaustiu. Crec que hauria estat millor així, però, vaja, és igual.

En tot cas, no per recuperar el temps que no he utilitzat, sinó per concentrar-me i per seguir en la línia que els he dit, voldria plantejar un dels temes que crec que ha estat més recurrent i al qual jo m'he referit d'una manera molt clara –i després en Fernández Díaz, també ho ha fet en Carod, també ho ha fet en Ribó. Som cent cinquanta, a Europa? Som vint-i-sis? Som disset, aquí? Quatre, un...? Per mi, aquesta qüestió és important i cal analitzar-la en algun aspecte.

En primer lloc, voldria analitzar-la en l'aspecte que tot això de què estem parlant té sentit sota dues premisses: si parlem que, això, a la gent li fa falta, i –dos– si parlem que això té sentit de futur. Tot això de què estem parlant no té un sentit teòric; té sentit, per mi, si té aquestes dues condicions: això interessa a la gent?, li convé?, i –dos– si això té sentit de futur. Per tant, que quedi clar que tot allò de què hem parlat té sentit de futur. I en particular em semblen molt bé les evocacions del passat que ha fet en Fernández Díaz: que estem millor que mai, que mai no havíem tingut..., tot això em sembla molt bé. Jo sóc un gran defensor..., que em perdonin: un gran defensor no, sí, un defensor molt contundent d'aquests últims anys, aquests últims vint anys, des que hi ha la democràcia, naturalment que sí. Però, a veure si ens entenem, el que parlem i, des d'un cert punt de vista, el nacionalisme, des del meu punt de vista, no té res a veure amb el passat estrictament, parlem de futur. I no té res a veure amb el tancament, i no té res a veure amb l'anticastellanisme. No té res a veure, des del meu punt de vista, amb tot això.

Quina és la qüestió, parlant d'aquest tema? –i amb això contesto molt directament el tema de si podem explicar a en Fernández Díaz, a Andalusia, a Extremadura que Catalunya és diferent, etcètera. Jo crec que sí, però fem una cosa, ja que tots estem d'acord que el marc europeu ens dona un nou marc –i que jo crec que ens ajuda–, fem una cosa: els catalans –cito Catalunya, els catalans–, de cara al futur, de cara al que som, al que hem de ser en la nostra cultura, la nostra llengua, el nostre model social, el nostre model econòmic, la nostra convivència, la nostra interrelació amb els altres, tenim més coses en comú amb Dinamarca o amb la Provença? Jo crec que amb Dinamarca. O sigui, tenim més coses en comú amb estats que amb regions estrictament regions. Per tant, em sembla perfecte que costi explicar a Múrcia determinades coses. Per tant, fem una cosa: ja ho explicarem demà passat o l'altre, molt bé. Però avui, per entendre'ns, faig aquesta petita abstracció: només fem això. Catalans avui, posem-nos el barret, si més no nosaltres, pensem sobre el futur i, simplement, contestem-nos aquesta pregunta: de cara a allò que ens interessa de futur, tenim més coses en comú, preocupacions en comú, problemes en comú amb Dinamarca o amb la Provença? Amb Dinamarca o amb Extremadura, diguem-ne, però utilitzo la Provença com podria utilitzar, doncs, l'Úmbria. (*Remor de veus.*) Per què? Jo crec que aquesta és una qüestió cabdal.

Jo recordo... I ara podríem parlar-ne, naturalment... Parlo de Dinamarca, que és un estat que hi és; podríem parlar, naturalment, també ara, doncs, d'Eslovènia, d'altres, però és que no és un problema de mida. Recordo que es va fer molta broma amb el famós tema de Lituània, si som o no som lituans. No, no, si no és un problema de mida, ni tan sols de fer broma. És si nosaltres tenim més programes en comú amb el que ara són estats o amb el que ara són regions. Crec que aquesta és la qüestió per als catalans, no tan sols per a un nacionalista, per a un català,

bases, per una altra banda. És evident que hi ha un abús, hi ha hagut un abús tremend, perquè difícilment el legislador podria trobar una paraula més contundent que «exclusiva», difícilment. Si nosaltres féssim un concurs per dir: «Escoltin, busquem una paraula que sigui més clarament definitòria que això és competència nostra i prou», és difícil trobar una paraula més contundent que «exclusiva», és molt difícil.

Competència exclusiva, Llei de bases. Però aquí voldria fer una precisió. Aquest debat, situat entre Catalunya i Espanya, té un contingut, i situat entre Extremadura i Espanya té un altre contingut. En el segon cas, ho vulguem o no ho vulguem, té un contingut més aviat jurídic i administratiu; en el nostre cas, té un contingut polític. Aquesta és la diferència. Ens diran: «Oh!, no hi tens dret. Escolta'm, no hi tens dret...» Doncs, aleshores per què hi ha...? És a dir, som una nació per una sèrie de qüestions. Volem ser una nació. Hi ha una realitat política d'una sèrie de nacions. Els resultats, per exemple, del 12 de març, han donat una diferenciació de mapa que no és per casualitat: és perquè hi ha una realitat. I aquesta realitat no és semàntica, i en aquest cas de la competència m'ha semblat interessant fer-la.

I un tercer document –i em sembla que ja hauria d'acabar perquè si no...–, evidentment, són els papers relacionats amb la Declaració de Barcelona. A la Declaració de Barcelona, que és una iniciativa política sotmesa contínuament a un doble front, un front d'alguns que diuen: «Això ho heu fet, però no us ho creieu» –per entendre'ns, per no perdre el temps, ens referim a Esquerra Republicana, perquè ens entenguem–, i uns altres, contínuament: «Que ara l'hiberneu, que això està hibernat, que res, que ja es veu que això s'ha d'hibernar», plana sencera als diaris: «Això s'hiberna», obsessió per la hibernació... Per què? Home, perquè és una ocasió en la qual, d'una manera molt clara i, amb tota franquesa, molt menys conflictiva del que les reaccions provoquen, molt menys, perquè estem parlant de po-

sar en comú uns elements... És a dir, aquests papers que els he dit de Convergència, aquests papers d'Unió Democràtica, que diuen això que els estava dient..., resulta que hi ha uns papers d'un partit que es diu Bloc Nacionalista Gallec que diuen el mateix, en l'àmbit de l'Estat, i uns papers d'un altre partit –el Partit Nacionalista Basc–, partits molt seriosos, que diuen el mateix. Llavors diem: «Escolta'm, si diuen el mateix, per què no ens ajuntem i diem que diem el mateix? I per què no diem que n'hem de parlar? I per què no diem que això està pendent? I per què no diem que això necessita una nova cultura política?» Això justifica el nombre de reaccions i el to de les reaccions? Això simplement recorda que hi ha una cosa pendent, no?

Per tant, em sembla que al voltant d'aquestes coses hi ha molt a dir, i no sé si amb aquestes paraules –que m'he excedit potser una mica– he deixat una mica clar el nostre punt de vista.

Moltes gràcies.

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Té ara la paraula l'honorable senyora Núria de Gispert, secretària general d'Unió Democràtica de Catalunya.

La Sra. de Gispert i Català

Moltes gràcies, senyor president. Exdiputats, exdiputades, jo no sóc ni exdiputada ni diputada, no he tingut la satisfacció ni el goig de ser-ho; espero que algun dia hi arribi. Em permetreu, en primer lloc, felicitar aquesta iniciativa. Penso que la celebració d'actes com aquest demostra, per una banda, la voluntat de retornar a la comunitat el capital polític i humà adquirit com a representants al servei del nostre país, i, per altra banda, el compromís de crear espais de reflexió i debat, lluny del dia a dia sovint poc propici al diàleg i a l'intercanvi d'opinions. Em permetran dues qüestions prèvies a la meva intervenció.

La primera és que entenc que, quan s'ha plantejat el tema «federalisme asimètric» com a objecte del debat, es volia donar un pas més enllà i tractar no pas un instrument, no pas una tècnica, sinó afrontar la qüestió, encara no resolta, de l'articulació de Catalunya dins d'Espanya.

I l'altra qüestió o consideració prèvia és que el federalisme, com el confederalisme, la regionalització o d'altres, no són sinó tècniques que ens han de permetre superar el problema de quin model d'Estat necessitem per garantir el reconeixement de Catalunya com a nació, els drets innats que té com a tal i la solidaritat amb els pobles del seu entorn, singularment amb la resta de pobles de l'Estat. Tota solució d'aquest tema ha de basar-se, perquè sigui realment justa i duradora, en el respecte de les llibertats individuals i col·lectives, en la justícia, en el tractament de les nacions i en el reconeixement de l'efectiva plurinacionalitat de l'Estat espanyol.

Amb la voluntat de sistematitzar la meua intervenció i complir disciplinadament amb els deu, dotze minuts que tinc, l'he dividida en dues parts. En la primera exposaré, molt breument, la proposta que Unió Democràtica de Catalunya ha fet, històricament, sobre el model d'Estat, i en la segona comentaré més àmpliament quina és la proposta que actualment Unió té sobre aquest model.

Com a qüestió també prèvia, diré el que penso que és o que s'entén com a «federalisme asimètric». Jo crec que aquest es basa en la voluntat d'abordar amb justícia un problema com és el del tracte igualitari que reben les comunitats autònomes, amb independència de les seves pròpies circumstàncies. La veritable justícia no és tractar tothom igual, sinó tractar tothom d'acord amb les seves circumstàncies.

Quina és la proposta que Unió Democràtica de Catalunya ha fet històricament? La línia històrica d'Unió Democràtica ha es-

tat propera a aquesta idea de la asimetria. Nosaltres hem estat uns defensors del confederalisme, amb el que vol dir de reconeixement de les sobiraniaes afectades. Creiem –i així ho hem defensat des de la nostra fundació com a partit, l'any 1931– que Catalunya és una nació i que només amb un ple reconeixement de la seva condició nacional es podrà arribar a un encaix satisfactori de Catalunya dins d'Espanya. Catalunya no és un fet diferencial dins l'Estat espanyol, no és una peculiaritat, no és tampoc una diferència folklòrica. Catalunya és una nació i, com a tal nació, té dret a decidir lliurement i en cada moment el seu destí.

Ja en el nostre II Congrés Nacional, celebrat el 1933, defensàvem un model confederal, com es desprèn del text de la ponència «Doctrina nacionalista», aprovada en aquell Congrés. Entre altres coses, aquella ponència, elaborada per homes com Pau Romeva o Miquel Coll i Alentorn, deia: «La millor solució per als problemes nacionals dels pobles ibèrics és una confederació, lliurement pactada, sobre les bases d'independència política, interdependència econòmica i fraternitat espiritual.» Per tant, ja des d'un principi queda clara quina és la nostra visió del nacionalisme: defensàvem i defensem un nacionalisme personalista que reconegui i defensi els drets col·lectius de les nacions.

Quina és la proposta d'Unió Democràtica actualment? La nostra proposta, la d'avui, segueix essent la mateixa que l'any 1931. Els nostres principis ens porten a proclamar que Unió Democràtica estructuraria –en el cas que es donessin les circumstàncies que ho permetessin– el que avui és Espanya com una confederació lliurement pactada des de la inalienable sobirania del poble català. Vol dir, per tant, que si poguéssim, democràticament, hauríem de reformar la Constitució. Ha de quedar clar que, tot i que som conscients que, ara com ara, la confederació no cap en l'actual Constitució espanyola, Unió Democràtica ha estat, és i, sens dubte, seguirà essent partidària d'un model confederal per estructurar Espanya.

Però el món ha canviat, i elements que ara fa quasi setanta anys eren impensables, com tot el procés de globalització, han fet que actualitzem la nostra visió del nacionalisme, perquè el concepte de sobirania no és el mateix avui que el que era l'any 1931. Avui la sobirania no és un concepte unívoc dels estats. És obvi i és clar que la nostra generació viu un moment en què el concepte de sobirania ha sofert profundes transformacions i que cal, per tant, adequar aquest concepte a la realitat política d'avui. I, finalment, perquè tota la reflexió que fem sobre el nostre model d'Estat ha de ser pensada a l'entorn de la vigència que té avui la Constitució espanyola.

Unió Democràtica ha fet un esforç constant d'adaptar-ne la proposta nacional per a un millor servei a la societat. En aquesta línia d'actualització, recordaré el document «La sobirania de Catalunya i l'Estat plurinacional», aprovat pel Consell Nacional d'Unió el maig del 1997 i que avui ja és doctrina del Partit.

Unió Democràtica demana la configuració d'un model d'Estat plural i asimètric en tres grans àmbits: confederal, en tot allò que afecti la identitat de Catalunya i d'altres fets nacionals, i també les polítiques de cohesió social; federal, en matèria econòmica, financera i fiscal, i autonòmic, però no simètric, en la resta de matèries.

Pel que fa a la naturalesa confederal, reivindiquem una estructura confederal de l'Estat en aquelles matèries que afecten la identitat de Catalunya. Catalunya ha de ser sobirana i tenir una veritable competència exclusiva en la regulació i gestió de la cultura, la llengua –amb les derivacions en ensenyament i mitjans de comunicació– i en el dret propi –competències que no hem de compartir amb altres poders institucionals. Exigim la plena sobirania en allò que ens caracteritza com a nació, ens dota d'identitat i conforma la nostra manera de ser.

Pel que fa al federalisme econòmic, defensem una estructura federal en matèria econòmica, de manera que cada territori con-

tribueixi a la definició d'una política comuna. D'acord amb el principi de subsidiarietat, i tenint en compte la importància de les competències assumides per Catalunya, l'autonomia financera condueix necessàriament a un sistema basat en un pacte bilateral entre la Generalitat de Catalunya i l'Estat, perquè reconegui a Catalunya una sobirania fiscal en el seu àmbit territorial. Parlar de «sobirania fiscal» vol dir també una implicació directa del Govern de Catalunya en la recaptació dels tributs a Catalunya.

I pel que fa a l'autonomia no simètrica, cal recobrar l'esperit constitucional originari, que permetia el tractament diferenciat de realitats diferents. En aquesta línia, cal un reconeixement exprés de la substantivitat de Catalunya com a nació, reconeixement que s'ha de portar als diferents àmbits de la vida de l'Estat. Allò que cal és un reconeixement general de la plurinacionalitat de l'Estat, i no pas l'acceptació d'una singularitat folklòrica.

Cal que tothom tingui clar que els problemes que cal resoldre no són unes reclamacions concretes d'una nació o, menys encara, d'una força política. El problema que tenim el repte de resoldre és l'articulació, amb criteris de llibertat i respecte, de Catalunya, Euskadi i Galícia en un projecte comú en què les llibertats nacionals es trobin garantides. Aquest seria el model d'Estat que Unió Democràtica de Catalunya defensa ara, una actualització del nostre vell model confederal.

Resulta evident que aquest model és asimètric i que busca donar diferent tractament a realitats diferents. Unió Democràtica defensa aquesta proposta des del convenciment que no es tracta d'una proposta egoista, sinó un intent serè d'articular una solució que garanteixi el reconeixement de les diverses realitats que conviuen dins l'Estat.

Creiem que la solidaritat és el ciment de la llibertat col·lectiva i que cap dret, ni individual ni col·lectiu, pot entendre's sense

el corresponent deure. En aquest sentit, i ja per acabar, vull recordar unes paraules d'en Joan Rigol, company de taula, actual president del Parlament de Catalunya, company del mateix Partit, que en el seu llibre *Política i comunitat* diu així: «La diferència no és un privilegi, sinó un dret a la pròpia identitat, al qual correspon el deure de compartir i d'ésser solidari.»

Moltes gràcies.

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Té ara la paraula l'excel·lentíssim senyor Jordi Fernández Díaz, membre del Comitè Executiu del Partit Popular de Catalunya.

El Sr. Fernández Díaz

Moltes gràcies. Senyor president del Parlament i expresident del Parlament, i tants i tants antics col·legues i amics com veig per aquí, estic molt content, de veritat, de tornar a coincidir en un acte d'aquestes característiques, organitzat per l'Associació d'Antics Diputats del Parlament de Catalunya.

Portava aquí les meves notes fetes, el meu guió per a la intervenció, però he vist que l'expresident Barrera ens ha plantejat quatre preguntes, i ell és químic, jo sóc enginyer, doncs jo entro a això, i perquè jo crec també que a aquestes alçades de la intervenció ja s'han dit moltes coses i, per tant, intentaré sintetitzar quina és la meua posició en representació del meu Partit.

Suposo que vostès no tindran cap sorpresa si jo dic que no som nosaltres els qui fem una proposta federalista simètrica o asimètrica per a Espanya; se'ns convida a un debat d'aquestes característiques, lògicament, hi participem amb molt de gust. Discutir sempre és positiu, sempre, perquè parlar les coses és la manera racional, cívica, de solucionar els problemes. Però és evident que el meu Partit i jo personalment no creiem que la

millor manera d'organitzar democràticament, civilitzadament, des d'una perspectiva de millorar la qualitat de vida, les llibertats individuals i collectives dels catalans i del conjunt dels espanyols, sigui una proposta federalista, avui i ara, l'any 2000, ni per a Catalunya ni per al conjunt d'Espanya.

Respectem que des del punt de vista científic, des del punt de vista acadèmic, sens dubte, és una discussió molt interessant; però jo entenc que aquí estem parlant entre polítics i d'una proposta per a Catalunya i per a Espanya, no d'una proposta d'una tesi doctoral sobre el federalisme asimètric. És molt interessant una tesi doctoral sobre el federalisme simètric i sobre el federalisme asimètric, se n'han fetes moltes, i aquí tenim eminents professors de ciència política. Però, jo suposo, l'Associació d'Antics Diputats del Parlament de Catalunya el que vol és parlar de la realitat política d'avui dia i fins a quin punt és positiva, seria positiva, i seria possible i seria desitjable, una proposta federal asimètrica per a Catalunya, com he dit, i per al conjunt d'Espanya. I jo, sincerament, crec que no.

Crec que no, i aquí entro en les contestes, en les respostes al que ha dit el president Barrera. Per què una proposta federal? El president Barrera deia: «Perquè han fracassat les fórmules alternatives tradicionals, la centralista i l'autonomista.» Jo ho nego, això. Jo no ho comparteixo, això. Jo no crec que la proposta i el model autonomista hagin fracassat a Espanya; ho nego rotundament. No ha fracassat des del punt de vista empíric. És evident que Catalunya mai no havia gaudit de tanta autonomia durant tant de temps. I això ho han dit des del president Pujol fins a qualsevol analista objectiu de la realitat històrica de Catalunya: Catalunya mai no havia gaudit de tant autogovern, de tanta autonomia política, durant tant de temps al llarg de la seva història.

Jo crec que vivim en un país absolutament democràtic, ningú no en dubta. A uns ens agradarà més que a uns altres, però vi-

vim en un país democràtic, afortunadament, gràcies a Déu és un país democràtic, Catalunya, i el conjunt d'Espanya som un país democràtic, i tenim els problemes que tenen els països democràtics i les societats democràtiques avançades, i que lògicament es projecten cap al futur amb voluntat de millorar la qualitat de vida, la dignitat de les persones, la solidaritat, de millorar l'estat del benestar, totes aquestes coses que es plante-gen les societats culturalment avançades, civilitzades i que volen conviure amb pau, amb justícia, amb solidaritat i amb llibertat.

Tenim aquests problemes, però els tenim perquè som una societat democràtica i som un país democràtic. I jo crec que l'autonomia ens ha permès –i el model d'Estat autonòmic ens ho ha permès– avançar en les llibertats individuals i collectives dels espanyols –lògicament, també dels catalans– i dels pobles que integren Espanya d'una manera que, sense autolloança, tothom reconeix, en general, des del punt de vista de la praxi comparada i del dret comparat, que els països que han passat per processos constituents i que han volgut organitzar jurídicament i estructuralment el model territorial dels seus països han vingut a Espanya i estan mirant com un país de referència la transició espanyola d'un Estat centralista i fortament centralitzat a un país profundament descentralitzat, des del punt de vista polític i territorial, com és Espanya. I aquí tenim el procés tant d'Escòcia, per exemple, o Galles, a la Gran Bretanya, és a dir, un país democràtic i al qual no hem de donar lliçons de democràcia, com països de l'antiga Unió Soviètica i països de l'àrea iberoamericana, com països de l'àrea africana. És a dir, totes les referències, les tenim, de països que miren el model autonòmic espanyol com un model de referència. Bé, suposo que deu ser per alguna cosa, que tothom el mira; no perquè vulguin una identificació al cent per cent, però veuen que és un model de referència, el model autonòmic espanyol. I resulta que per nosaltres és un desastre. Aquí falla alguna cosa.

Jo, modestament, crec que no és just –no és just per a nosaltres mateixos– dir que ha fracassat el model autonòmic a Espanya, ni des del punt de vista, ho repeteixo, explícitament o individualment considerat de Catalunya, ni del conjunt d'Espanya.

I si hem d'entrar en això, hi entrem, perquè també, a més, des del punt de vista de la prosperitat econòmica, hem aconseguit la incorporació a Europa. Amb aquesta Constitució i amb aquest model d'Estat, l'any 86 ens vàrem incorporar a una aspiració tan pròpia de la nostra història com era la incorporació a Europa. I, a més, ara estem aconseguint la convergència no només nominal, sinó també la convergència real. És a dir que també aquells que deien que la descentralització política significaria despesa pública incontrolada, incontrolable, tantes coses..., al final, s'ha controlat el dèficit, s'ha controlat el deute, totes aquestes coses, entre tots plegats, i hem ingressat a la Unió Econòmica i Monetària i hi estem convergint realment. Per tant, jo crec que no hem fracassat.

La qual cosa no vol dir que ja estigui tot fet, que estiguem satisfets, no. Però jo crec que ens equivocariem si féssim un diagnòstic de dir: «Això ha fracassat vint anys després de l'aprovació de la Constitució i de l'aprovació de l'Estatut de Catalunya, això ha fracassat, hem d'anar a una altra cosa.» Jo crec, honradament –honradament ho crec–, que ens equivoquem si fem aquest diagnòstic. Ho repeteixo: la qual cosa no significa que no s'hagin de reformar coses. I aquest és un procés dinàmic, no és un procés tancat, efectivament, és un procés i és un model obert per la seva pròpia naturalesa, el model constitucional espanyol, i per tant no és un model tancat, és un model dinàmic, és un model flexible, i s'ha demostrat. En aquesta mateixa legislatura hem vist com l'autogovern de Catalunya s'ha incrementat –sense reformar la Constitució ni l'Estatut– d'una manera molt sensible, amb capacitat normativa en matèria tributària, que és un signe d'identitat. Se'n pot dir com es vulgui: sobirania fis-

cal, sobirania política... Però un parlament que no legisla en matèria tributària no és un parlament, per mi, políticament important. La prova és que el Parlament d'Escòcia el primer que ha dit és: «Escolti, un parlament amb competència legislativa en matèria fiscal i tributària.» Doncs ara –ara, en aquesta legislatura–, per primer cop, el Parlament de Catalunya pot legislar en matèria fiscal, en matèria tributària.

I sense reformar la Constitució ni l'Estatut, i fent ús de l'article 150.2, resulta que, el control del trànsit a les carreteres catalanes, el farà la policia autonòmica de Catalunya, la qual cosa demostra la virtualitat d'un model que, vint anys després de la seva aprovació, pot incrementar l'autogovern polític, real, en l'àmbit fiscal, en l'àmbit policial, que són elements de polítiques pròpies importants, sense la seva modificació.

Jo crec que és un exemple –i en podríem dir molts més, a més del que he comentat– de la virtualitat, de la vigència, de com va ser de positiu el que tots plegats vam fer fa vint anys, per la qual cosa, ho repeteixo, crec que és injust, per nosaltres, dir que ha fracassat aquest model i, per tant, hem d'anar a altres alternatives.

Per tant, com que jo no defenso la proposta federal, crec, a més, que és un debat nominalista. Efectivament, jo comparteixo les opinions que s'han dit, que parlar de federalisme avui dia no és dir res, perquè hi han federalismes que no tenen res a veure entre si –amb tants països que s'autoanomenen federals i que són absolutament diferents, fins i tot alguns de molt centralistes que s'autoanomenen federals–, i que parlar de federalisme, avui dia, no té sentit ni des del punt de vista científic, ni des del punt de vista de la praxi política.

Aleshores, es diu: «Per què una proposta federal asimètrica?» Que ho diguin els qui ho defensen. Bé, en Pere Esteve ha dit: «Escolti, per nosaltres, "sobirania compartida", si més no, és el

mateix que “federalisme asimètric”. Ens agrada més “sobirania compartida”.» Bé, doncs, perfecte; doncs jo en diré «model constitucional» o «Estat autonòmic». Estarem amb un problema no de continguts, sinó de nominalismes. Jo crec que el nom no fa les coses, ajuda a identificar-les. Crec que en aquest cas ni tan sols ajuda a identificar-les, perquè estem parlant dels continguts sobre la base de discussions nominalistes, i crec que això no serveix per avançar en aquesta línia.

Per què, president Barrera –sense ànim de debat, seguint la seva indicació–, per què una proposta federal espanyola i no europea? Bé, perquè jo crec que, des del realisme polític..., que jo crec que, en política, el realisme, és a dir, partir de la base que s’ha de parlar sobre una realitat social amb voluntat de transformació, de modificació d’una direcció determinada..., però, lògicament, estem parlant no per escriure en el *Butlletí Oficial de l'Estat*, ni per fer una tesi doctoral, ni un escrit a la premsa: estem parlant d’organitzar la convivència en societats i en països, en comunitats, i, per tant, avui dia, agradi o no agradi, la Unió Europea, el procés de construcció d’Europa, doncs, és un procés que s’està fent basat sobre els estats. Es podria fer basat sobre les ciutats, sobre els pobles, sobre les nacions. El cert és que s’està fent sobre els estats, i, per tant, des del punt de vista del realisme, doncs, s’han de fer propostes en l’àmbit de l’Estat, la qual cosa no és incompatible amb el fet que aquest procés de construcció europea, lògicament, ha de tenir molt en compte les realitats nacionals, les realitats regionals que hi ha dins els diferents estats que componen la Unió Europea.

Però jo crec que, des d’un punt de vista pràctic, tenint en compte, a més, la caiguda, la desaparició del mur de Berlín i de la Unió Soviètica, dels països que estan a l’expectativa d’ingrés, d’incorporació a la Unió Europea, seria poc realista anar a construir una Unió Europea sobre la base de realitats polítiques que no fossin els estats. Seria, però, molt desitjable, i, sens dubte, és

legítim, en tot cas. Jo crec que políticament, avui dia, és impen-sable una Europa basada en cent cinquanta realitats regionals o nacionals. És ingovernable, si més no, com a estructura i com la que volem per a Europa. Una altra cosa serien les Nacions Unides d’Europa, això seria una altra cosa; però les competències de les Nacions Unides amb seu a Nova York no tenen res a veure amb el que significa Brussel·les i el que significa el Parlament d’Estrasburg per a nosaltres. Per tant, crec que es fa aquesta proposta des del realisme.

Amb elements de simetria i asymetria, jo crec que qualsevol organització territorial per a Espanya i per a Catalunya ha de tenir asymetria, perquè Espanya és plural, és evident. Però jo crec que l’actual organització territorial de l’Estat autonòmic espanyol té elements molt significatius d’asimetria, molts elements. Sens dubte, es pot avançar en alguns elements més d’asimetria. I des d’una perspectiva nacionalista –sigui nacionalista catalana, sigui nacionalista basca, la que sigui– sempre es posarà l’accent en els elements d’asimetria. Això jo crec que és normal, és consubstancial a la lògica del que és una força, una política nacionalista que, lògicament, vol posar l’accent en la diferència, en l’autoidentificació nacional respecte a una altra comunitat o poble. Ho trobo lògic, però dic que, des de la meva visió, l’Estat autonòmic espanyol té elements d’asimetria indubtables, i vostès en coneixen uns quants.

En podríem recordar alguns, que no són –no ho són– petits. Els drets històrics forals, que tenen la seva concreció sobretot en el concert econòmic basc, n’és un, és evident. També, des d’aquest punt de vista, el model econòmic i el règim econòmic i fiscal de les illes Canàries. Però no podem oblidar que el País Basc té una policia integral i que Catalunya està en procés de construir una policia integral, fins a aquesta legislatura no estava en aquesta dinàmica, ara sí que té una dinàmica, amb el desplegament dels Mossos d’Esquadra per tot el territori, i el control del tràns-

sit també a les carreteres catalanes, estem en la dinàmica, en la construcció d'una policia integrada. No hi ha cap comunitat autònoma, fora del País Basc i de Catalunya, que tingui una policia ni mínimament comparable a la policia que té el País Basc i que està en procés de tenir, ja, Catalunya. Això és un element diferencial, sens dubte. O les presons: no hi ha cap comunitat autònoma, fora de Catalunya, que tingui la competència d'execució de legislació laboral que passa pel control administratiu de les presons, que és una competència molt important. Aquesta competència, en qualsevol tipus d'organització política –tenir la competència de les presons–, és molt important, sobretot, si aquesta competència va afegida al fet de tenir una policia integral.

Per tant, hi ha elements d'asimetria. Només Catalunya, Galícia i el País Basc tenen capacitat de dissolució anticipada a les seves cambres sense cap limitació; la resta de comunitats autònomes no ho tenen. És un element d'asimetria molt important, perquè és evident que una competència com la que té el president de la Generalitat de Catalunya, que pot dissoldre el Parlament de Catalunya i convocar anticipadament eleccions, és un element de sobirania, autogovern, competència, es pot dir com es vulgui, però molt important. I això el president Pujol no ho ha de consultar, institucionalment parlant, amb ningú; altres presidents de comunitats autònomes tenen una capacitat limitada de dissolució anticipada dels seus parlaments.

I podríem continuar, però hi ha una tira de competències de tota mena que posen de manifest els elements d'asimetria que té l'Estat espanyol. Que se'n volen tenir més? Que es digui, que es digui com. Jo penso que, sens dubte, hi ha assignatures pendents: la presència de les comunitats autònomes en el Coreper, és a dir, en les institucions de les comunitats europees; la proposta Rigol de convertir el Senat en una autèntica cambra de representació territorial, són assignatures pendents de cons-

trucció d'un Estat, com l'Estat espanyol, que, sens dubte, té sobirania compartida, que, sens dubte, té elements d'asimetria, que se'ls pot anomenar com es vulgui, però no es pot dir –des del meu punt de vista, sincerament– que hagi fracassat a organitzar, políticament i territorialment, la convivència democràtica dels nostres conciutadans.

Finalment, és compatible aquesta proposta amb el dret a l'autodeterminació, com plantejava el president Barrera? Depèn. El paper ho aguanta tot. Jo crec que acadèmicament és perfectament compatible, malgrat que tots sabem que sembla que, la sobirania originària, la mantenen els estats confederals, els federals no, perquè, aquesta competència, la deixen en mans de la federació. Però bé, si estem parlant en l'àmbit teòric, escoltin, mirin, fem el que necessitem. Si per organitzar millor la nostra convivència necessitem anar a un Estat federal que mantingui en els ens territorials, doncs, el dret a l'autodeterminació, ho fem; depèn com es vulgui. No hi ha cap incompatibilitat més enllà de la que, realment –més enllà de les paraules i dels papers–, convingui per garantir que puguem mantenir un camí de progrés com el que està tenint Catalunya, com el que està tenint el conjunt d'Espanya.

Finalment –i per reforçar això que acabo de dir–, que es vagi a Andalusia, als andalusos, a dir-los que ells són els mateixos que els navarresos o que els asturians; és a dir, que hi ha quatre pobles a Espanya. Fa vint anys, això potser algú ho podia mantenir. Que vagin ara a defensar-ho. Si els dic que hi ha quatre pobles a Espanya, jo crec que forma part d'un discurs que no és realista, dit amb tot respecte. Dir que a Espanya hi ha el poble espanyol, el poble gallec, el poble basc i el poble català, es pot dir, però jo crec que no és realista. Que es vagi a dir als andalusos que ells són el mateix poble que el poble navarrès o que el poble asturià, i que els castellans de Valladolid o de Lleó són el mateix que els canaris i que els de les Illes Balears. Crec, sin-

cerament, que no és realista. I, per tant, si es parla per començar a parlar, per entendre i per entendre'ns de com hem d'organitzar millor –millor– aquest Estat espanyol, comencem per reconèixer que hi ha quatre pobles. Jo crec que jo no m'atreiria a anar a Andalusia, a l'Aragó, a Castella, a Múrcia, a Astúries, a Cantàbria, a Canàries i a Extremadura a defensar això.

Per tant, parlem del que hem de fer per millorar, ho repeteixo, les nostres llibertats individuals i collectives, però sobre un diagnòstic no voluntarista, molt legítim, però jo crec, sincerament i amb tota modèstia, que molt poc realista.

Gràcies.

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Té ara la paraula l'illustre senyor Josep-Lluís Carod-Rovira, secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya.

El Sr. Carod-Rovira

Moltes gràcies. Bona tarda, senyors presidents, senyores i senyors. Estic molt satisfet de poder participar en un acte d'aquestes característiques, convidat per l'Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya, associació a la qual desitjo molts anys de vida i a la qual he de confessar que, en principi, lamentablement, no tinc intenció d'incorporar-me ni en un termini breu ni en un termini mitjà. *(Rialles.)*

Estem parlant de federalisme, i –ja veuen, doncs, que parlaré des del primer moment clar i català–, de federalisme, en podem parlar aquí; de federalisme, en podem parlar on l'hem viscut, on l'hem elaborat teòricament, on l'hem sentit, on ha format part del nostre patrimoni polític sentimental. El federalisme forma part de la cultura política catalana, és un factor constitu-

avui, de cara al futur, de cara a analitzar el que convé, amb el benentès que estem parlant, rotundament, d'un fet de convivència.

És clar, per aquesta raó, tot això de què estem parlant –n'ha fet menció també en Carod-Rovira– és un tema de cultura política. Per això, quan fem discurs o quan parlem de diverses coses, estem parlant d'un problema de cultura política, de cultura social, d'entendre les coses de manera diferent, d'admetre que tot això de què parlem té sentit, que és una riquesa, que no és un empobriment, i que no ens podem seguir voltant amb els cercles viciosos del «café para todos», de totes aquestes coses; que això són històries mal païdes, mal fetes en el seu moment, però com podem estar encallats amb aquestes coses, si té tant sentit el que estem plantejant?

Bé, he dit al president que jo no volia recuperar temps. Per tant, si sóc conseqüent, no m'haig d'allargar. Perdoni, president.

El Sr. Barrera i Costa

Gràcies. Bé, havia demanat també la paraula el senyor Lluís Armet. Jo els demano a tots ara que siguin breus, perquè evidentment podem allargar-nos una mica sobre l'hora prevista, però no massa. De manera que a veure si en aquestes intervencions ens cenyim una mica i concretem al màxim possible.

El Sr. Armet i Coma

Sí, gràcies, president. Bé, jo començaré per rebatre el que s'ha dit anteriorment: jo viuria a la Provença i no viuria a Dinamarca, això que quedi molt clar. I la perspectiva de Països Catalans passa per dir, doncs, que l'arc mediterrani, que agafa des de la Provença, Marsella, fins a Múrcia..., i si tinguéssim un sentit de la geopolítica moderna al segle XXI jugaríem aquesta carta dins el que són els esquemes geopolítics europeus, i això seria una

carta de primera magnitud, i a dintre tindríem els Països Catalans. I això seria una gran política de gran volada. Ara, és clar, si es van mantenint, buscant esquemes, diguem-ne, il·lusoris, que no tenen res a veure amb la nostra sensibilitat, em sembla que anirem malament. I jo li ho dic amb tota cordialitat: em sembla que aquest és el problema.

Aleshores, és clar, el tema de què estem parlant –i em perme-tran que ara sigui molt incisiu; primer he estat descriptiu, ara seré incisiu, perquè em sembla que és el que em correspon, no?–, el tema és si, des de la perspectiva catalana, som capaços –i li diré una cosa que em sembla que és bastant gruixuda– de tenir els mínims de complicitat regional que té qualsevol regió. I nosaltres som una nació. Però durant vint anys el que hi ha hagut és la voluntat d'expressar l'esperit nacional per part de qui estava en el poder, amb independència del que es va fer en el procés de ruptura, que eren les forces democràtiques en el seu conjunt, que marcàvem posicions i aquestes posicions avançaven en el conjunt de l'Estat. I això no és cap crítica al partit; és un partit que ha desitjat fer això i que ha pensat que podia avançar nacionalment fent això. Jo el que dic és que en aquests país no ha existit ni la mínima complicitat regional que existeix a Andalusia i que existeix a Múrcia i que existeix a Extremadura. I això és una nació, i, per tant, ara, el gran dilema que ens hem de plantejar és si som capaços d'avançar amb les perspectives d'autogovern de cara al futur en el que és una concepció nacional de Catalunya.

I després vull dir un parell de coses al representant del PP. Jo crec que aquí estem davant un tema bastant important, que és el següent. És a dir, l'estructura de l'Estat es pot pensar des de la perspectiva de dir: «Des d'un cert uniformisme avançarem i tindrem bons resultats»; quan, precisament, la convivència de futur passa per admetre en profunditat les diferències. I això va tant en l'espai del PP com per alguns sectors del PSOE que tam-

bé expressen aquesta posició. I em sembla que aquest és un tema cabdal.

I des de Catalunya tenim l'obligació, l'obligació política i l'obligació nacional, de situar aquest tema en els justos termes. Perquè jo no sé si se m'ha entès al principi, però jo he intentat dir una cosa: el fet que hi hagi una extensió de l'autonomia fa que si només hi hagués hagut el reconeixement de les tres nacionalitats històriques, només el 25% de descentralització s'hauria produït en l'Estat. I en aquest cas s'ha produït una descentralització importantíssima que ha desnaturalitzat l'Estat des del punt de vista de l'Estat potent. I això ens dóna una oportunitat històrica, i una oportunitat molt important, que l'hem de saber aprofitar i l'hem de saber direccionar.

I finalment dir que, amb relació tant al que han dit en Carod-Rovira com en Ribó, jo hi estic molt d'acord en molts aspectes, i segurament hi ha una cosa que sí que és clau, que és absolutament clau i molt més del que sembla, que és la qüestió, diguem-ne, simbòlica, cultural, el plurilingüisme; és a dir, aquests són temes de sentiments profunds, i els temes de sentiments profunds han d'estar situats on han d'estar situats. I si no estan ben situats, són elements d'irracionalitats que el que fan, evidentment, és provocar unes tensions polítiques, que evidentment els perjudicats som els que estem en una situació de llengua minoritària, de cultura minoritària, de situació minoritària.

Però torno una mica al principi. La pregunta fonamental és: estem disposats als mínims de complicitat necessària per tirar endavant projectes de país que semblin sòlids? I acabo amb un exemple en concret de què no s'ha parlat. Aquests anys hi ha hagut una cosa sorprenent. Tothom feia conya –i permetin-me l'expressió– de la Comunitat Autònoma de Madrid, tothom feia una gran conya amb aquesta comunitat autònoma. Bé, doncs, ha resultat que la ciutat de Madrid té l'Ajuntament de Madrid, amb una gran potència, com l'Ajuntament de Barcelona; la Di-

putació, que està subsumida a la Comunitat Autònoma, una comunitat autònoma, la de Madrid, en què el 90% de recursos van a la ciutat de Madrid, i a més a més un Estat que continua invertint en la ciutat de Madrid. Què vol dir això? Que el tractament diferencial entre l'àrea metropolitana de Madrid i l'àrea metropolitana de Barcelona ha estat de 4 a 1 quant a inversions. I això és una cosa espectacular, que té una transcendència històrica notabilíssima. Pel que sigui, aquest tema mai no ha estat posat damunt de la taula, i crec que és un tema transcendental.

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Ha demanat també la paraula el senyor Jordi Fernández.

El Sr. Fernández Díaz

Sí, gràcies. Desdramatitzant, jo crec que el problema que tenim a Espanya és que tots volen ser com Catalunya i Catalunya vol ser diferent. I això és la quadratura del cercle, no?

I a l'amic Pere Esteve li diré que o m'ha entès malament o m'he explicat malament jo, respecte a això que deia dels quatre pobles, no? Jo crec que si fem una enquesta a Santa Coloma de Gramenet, a Cornellà, a l'Hospitalet, serà descriptible l'ànim de comparació, el sentiment de comparació amb Dinamarca. Jo crec, de veritat, que segurament tindran una complicitat i una proximitat als problemes d'Extremadura i Andalusia bastant més gran que les que tenen –això és Catalunya– amb Dinamarca, que queda massa lluny.

I una altra cosa és un altre tipus de comparació, però la Catalunya real –la Catalunya real– crec que, ja que s'ha fet aquesta comparació amb la Provença o Dinamarca..., jo crec que són la mateixa, i que totes dues són molt comparables. Una altra cosa

és el que vulguem, però em fa la impressió que és això. I per això jo he dit al començament que si parlem, com estem aquí, no amb exdiputats i polítics, polítics tots, i que volem reflexionar respecte al que convé al nostre país, no teòricament, sinó amb propostes realistes, hem de partir, jo deia, d'un diagnòstic que sigui mínimament assumible per tots, i compartit, perquè, a través d'un mínim comú denominador de diagnòstic de la realitat, puguem avançar. Però per això he dit allò dels quatre pobles i de la nova acceptació del fracàs del model autonòmic com a base i com a punt de partida, respectant, lògicament, altres posicions.

L'allusió de l'amic Armet al representant del PP, no l'he entès, no he entès res, no? Però simplement cal dir que, bé, en això que ha dit de l'àrea metropolitana de Madrid i de Barcelona, jo hi estic d'acord. I per això, després de tretze anys de govern del teu Partit, Lluís, ja ho intentarem arreglar, eh? Però, vull dir, no és un problema, aquest, que hagi creat també el PP, no?

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Ha demanat també la paraula el senyor Josep-Lluís Carod-Rovira.

El Sr. Carod-Rovira

Sí, gràcies. Només tres coses. Una: jo probablement m'he explicat malament abans, quan em semblava que feia una petita descripció de com, en el període del 36 al 39, la situació de fet va comportar un desbordament del marc legal i que, per tant, la Generalitat i el seu president van assumir competències que per llei no els pertocaven. Dic això perquè m'ha semblat que l'amic Ribó deia com si, en fi, volguéssim la repetició d'unes competències en un escenari hostil. Jo crec que això no ho vol ningú de cap de les maneres, i, per tant, diguem-ne, celebro la con-

demna de l'hostilitat d'aquell escenari, sobretot pel que té de valor per qui les pronuncia, l'actual secretari general del PSUC, que tant de protagonisme va tenir en aquella època.

Dit això, crec, les coses que diem aquí són molt interessants, però, és clar, ho són encara més si tenim en compte que representem partits polítics. I és bo que, algunes d'aquestes afirmacions, les convertim no solament en reflexions públiques, sinó en mesures concretes. I sigui l'Espanya diversa o sigui l'Estat plurinacional, això només és creïble si, alhora, es tradueix en dues coses: en mesures legislatives i en dotacions pressupostàries. La diversitat costa diners; ho sap prou bé l'Instituto Cervantes, que es dedica a la projecció internacional de la llengua i la cultura d'expressió castellana, els milers de milions de pessetes que això comporta cada any. Per tant, quan hi hagi qui participi en operacions que permetin investitures de govern, configuració de govern, que tinguin present –els passats i els presents– que això s'ha de traduir en mesures determinades.

Jo crec que la gran assignatura pendent –deixem les etiquetes al marge, si federalismes o no federalismes, si diversitats o pluralitats– és que l'Estat espanyol democràtic encara no ha assumit amb naturalitat, no ja la diversitat nacional, sinó la simple existència de llengües i de cultures diferents. Mentre sigui més fàcil aprendre català en una universitat alemanya, britànica o nord-americana que en una universitat de l'Espanya castellana, hi ha alguna cosa que no funciona, i és prou evident, això.

Suïssa és un Estat amb quatre llengües, i això és vist com un enriquiment, com un valor, com una realitat que s'exhibeix amb orgull. A Espanya, encara, la diversitat fa nosa, fa angúnia, se suporta amb incomoditat. Jo ja em donaria per satisfet que en els propers anys aquesta diversitat lingüística i cultural formés part com un valor, no com una nosa, del patrimoni comú de tots els ciutadans i ciutadanes de l'Estat.

El Sr. Barrera i Costa

Bé, ha demanat també la paraula el senyor Rafael Ribó.

El Sr. Ribó i Massó

Sí, jo només volia parlar dels condicionants per anar endavant, per una matisació al senyor Carod-Rovira sobre el tema republicà, en el qual, si vol, un dia entrem tranquil·lament, com vam fer en aquesta mateixa sala, que s'esqueia que hi havia, a més, la secretaria general del PSUC durant la guerra, amb sentit històric, no?

Jo he volgut dir, senzillament, que no es pot mitificar l'etapa republicana amb una comparació competencial. Mireu, a la República, de debò, competències normals, a Catalunya, n'hi van haver dos anys i mig: 32-34, i del febrer del 36 al juliol del 36. Del 36 al 39, evidentment que n'hi van haver molt més enllà del marc estatutari, fins que van arribar els «jaramillos» a Barcelona i moltes d'aquelles competències es van acabar, també, arran que el Govern de la República va creure que havia de posar ordre a Barcelona. Però aquest debat no és el que jo volia suscitar. El que volia suscitar és que no mitifiquem els graus competencials republicans, ni les formulacions. Per això he recordat que l'article que tan correctament s'ha criticat aquí, que avui prohibeix la federació de comunitats autònomes, és, dissortadament, una còpia literal de l'article de la constitució de la II República, que prohibia la federació de regions autònomes.

Jo crec que tenim uns condicionants que estem oblidant sempre que entrem en aquests debats: primer, el món està canviant. I jo insisteixo en els reptes tecnològics i, sobretot, de drets i de ciutadania, que serà el tema número 1 a casa nostra d'aquí a molt pocs anys, si no ho comença a ser avui, des de moltíssimes perspectives que incidiran de ple, fins i tot, en la concepció de nació i d'Estat plurinacional o no. En segon lloc, evidentment, la

resistència que continua havent-hi des de la ideologia espanyolista –no caldria sinó. Des de les formulacions orgàniques fins a les lluites individuals, seria dels qui més, acompanyat del mateix Jordi Carbonell, a primera línia, podríem explicar com lluitàvem contra aquestes qüestions des de la pura clandestinitat, quan, per exemple, fèiem el report sobre l'ús oficial de la llengua catalana, o quan em posava més cabut que ningú a llegir la primera tesi doctoral a la Universitat de Barcelona en català. Que continuen essent-hi, però que ja no són les d'aleshores, i que això està canviant.

I miraré si s'entén el que vaig a dir ara: per exemple, l'espantall que ve una força espanyolista a Catalunya en contra nostra, cada vegada funcionarà menys, perquè ja no és veritat o, si més no, perquè a Catalunya cada vegada més gent està disposada a votar-la. I estic parlant de les darreres eleccions que s'han celebrat a casa nostra.

I, en tercer lloc, la gran qüestió, que a mi em sembla que mai colloquem als nostres debats: quines responsabilitats tenim, cadascú de nosaltres, en el molt o en el poc que hem avançat? No vull ja ni precloure que és molt o poc. O és que no en tenim? Llavors, què hem fet durant tots aquests anys?

El Sr. Barrera i Costa

Molt bé. La senyora Núria de Gispert...?

La Sra. de Gispert i Català

Dos minuts. Una qüestió al senyor Fernández Díaz: el model autonomista no ha fracassat, però s'ha esgotat. Requereix una lectura més oberta de la Constitució, nosaltres en diem una relectura, i si aquesta no es fa, potser haurem de plantejar la reforma de la Constitució. Però la Constitució té un article, el 150.2, que s'ha utilitzat poquíssim, que en l'àmbit de Catalunya no

més s'ha utilitzat per a la policia i per al trànsit. Jo crec que aquest article es pot utilitzar molt més, però es va començar a utilitzar quan a Catalunya va caldre, en l'àmbit de l'Estat, la posició d'ajuda a la governabilitat; si no, avui encara estaríem com fa set anys.

Vostè ha dit que un exemple molt clar és la capacitat normativa. Sí, és un exemple molt clar, però també es va començar a aconseguir fa set anys, quan el PSOE en aquell moment va necessitar Convergència i Unió. O sigui, hem trigat set anys a aconseguir diferents aspectes més importants del nostre autogovern perquè se'ns necessitava.

També, i vull acabar, només dir el mateix que ha dit en aquest sentit en Carod-Rovira: que potser l'assignatura pendent d'Espanya és acceptar de veritat la diversitat, és acceptar de veritat la diferència.

El Sr. Barrera i Costa

Moltes gràcies. Bé, ara hi ha les últimes intervencions per allusions, no? El senyor Fernández Díaz...?

El Sr. Fernández Díaz

Brevíssimament, perquè, si no, fins i tot seria falta de cortesia no contestar, no? Bé, jo he dit que, és cert, es va utilitzar en l'anterior legislatura, però també en la legislatura 93-96 donava suport a la governabilitat Convergència i Unió, i el PSOE no va utilitzar l'article 150.2, i, per tant, s'hauria pogut fer. Ho dic perquè els que estan plantejant aquesta iniciativa del federalisme asimètric, doncs, han estat governant. Jo vaig viure molt de prop i molt directament, doncs, el pacte autonòmic del 1992, que no va afectar Catalunya, però que va afectar les comunitats autònomes que van accedir a l'autonomia per la via de l'article 143 de la Constitució.

I bé, jo no dic el PSC, però, el PSOE..., el PSOE, home!, el seu autonomisme i el seu federalisme, a la pràctica, s'ha demostrat també discutible, perquè, és clar, el senyor Rodríguez Ibarra, el senyor Bono i el senyor Chaves no tenen una concepció més autonomista que la que té el PP, si més no des de la política, no de les paraules, sinó dels fets.

El Sr. Barrera i Costa

Bé, trenta segons també per al senyor Lluís Armet...

El Sr. Armet i Coma

Sí, no, no..., exactament vint segons, que m'ha preguntat el que jo volia dir amb relació a la crítica al Partit Popular, per ser molt exactes, no? La posició del PP en el cas del Ejido em sembla absolutament lamentable. Es guanya per un 62% de vots, però és el preludi d'un autèntic desastre.

I la posició del PP en el País Basc em sembla encara més lamentable, quan hi ha un procés de pau –que tenim uns exemples a Irlanda de com s'han de governar els processos de pau– i el que s'ha fet. Simplement, dir això.

El Sr. Barrera i Costa

Molt bé. I per acabar...

El Sr. Fernández Díaz

Simplement dir al senyor Armet que la Llei d'estrangeria de l'any 1985 és una meravella democràtica, és clar! (*Veus de fons.*)

El Sr. Barrera i Costa

El senyor Pere Esteve... I amb aquesta intervenció acabarem les intervencions previstes dels representants dels partits polítics i passarem a la cloenda.

El Sr. Esteve i Abad

Només trenta segons també, perquè la meua menció a Dinamarca, per en Lluís Armet i per en Jorge Fernández Díaz, ha tingut una interpretació que només vull aclarir.

Jo estava parlant, evidentment, de model, que és del que estem parlant, com hem fet mencions del Canadà, dels Estats Units..., hem fet moltes mencions. El debat d'avui era debat sobre model, no sobre cooperació. És evident que en l'àmbit de cooperació i de proximitat estem més a prop d'Andalusia que de Dinamarca, entre altres coses perquè no hi ha cap regió que estigui més propera, humanament, a Catalunya que Andalusia, per una raó òbvia, no?: per la presència de gent, simplement. I que l'àmbit estratègic de desenvolupament és el Mediterrani, això tampoc no té discussió.

Estàvem parlant de model i, simplement –ho repeteixo i hi insisteixo–, com a model, Catalunya, de cara al futur, té molt més en comú amb estats europeus que amb regions europees. Aquesta és la tesi que defensava.

Res més, i moltes gràcies.

El Sr. Barrera i Costa

Molt bé, moltes gràcies.

En nom, em penso, de tots els presents, i en nom de l'Associació que ha organitzat aquesta taula rodona, moltes gràcies a tots els ponents, les intervencions dels quals han estat molt interessants, i esperem que puguin ser recollides en un llibre.

I passem ja, doncs, al discurs de cloenda, que ens fa l'honor d'adreçar-nos l'honorable senyor Joan Rigol.

Cloenda

Joan Rigol i Roig

El president (M. H. Sr. Joan Rigol i Roig)

Moltes gràcies, molt honorable president. Seré brevíssim, atès que fa molta estona que estan vostès aquí assistint a aquest interessant debat. Hem d'agrair a l'Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya que l'hagi organitzat.

Permetin-me que, lògicament, no entri –ja que seria del tot irregular– en el tema del debat que vostès han iniciat. Jo només voldria recordar a tots els antics diputats al Parlament de Catalunya que formeu part, o que formem part, d'un esglaió, d'una tradició política pròpia del nostre país i que, per tant, hem de mirar que aquesta tradició ens vagi consolidant com a poble, cosa que avui encara no és del tot clar.

És a dir, el nostre catalanisme polític ens ve d'una gent que, en principi, va intentar anar a Madrid a transformar, diguem-ne, aquells *lobbies* que tenien l'Estat absolutament agafat, com el *lobby* militar, el terratinent, i fins i tot els poders de la mateixa Església. Aquest va ser el propòsit de Pi i Margall: intentar aclarir una mica aquella situació. I veient que no hi havia manera, retorna aquí i, junt amb Almirall, crea aquesta tradició d'un nacionalisme català, d'un catalanisme polític que representava ben bé l'aspiració del nostre poble. Quan el país viu el gran període de la Renaixença ningú no pensava encara fer política sobre la recuperació de la nostra cultura i de la nostra llengua literària. I són aquests homes els qui donen una dimensió política a aquella recuperació cultural i lingüística.

La veritat és que, en aquell període, els polítics entroncaven perfectament amb el sentiment profund del poble i, en aquest sentit, tota plasmació de la vida política catalana era un intent de fer de Catalunya una cosa diferent del que passava a Espanya. I aquell orgull que el nostre país tingués una categoria cultural, una categoria industrial i tecnològica, i fins i tot un debat social viu com a societat moderna, feia que la gent veiés

en Catalunya no solament el seu sentit de pertinença, sinó un projecte de futur. I un projecte que responia a les aspiracions del poble. Jo, a vegades, al llarg d'aquest debat, m'he preguntat: «Si la gent ens escoltés, els interessaria tot això d'un federalisme asimètric o d'una sobirania compartida o del que sigui?» Probablement, a la immensa majoria, ben poca cosa. I segurament aquesta és la primera pregunta que ens hem de fer: la gent creu que la política té aquella capacitat de generar un espai públic català que sigui l'expressió dels sentiments que porta dintre? Aquesta, per mi, és la pregunta prèvia, ja que cal que Catalunya aparegui, en aquesta voluntat política, ben cohesionada i ben definida, i ben interpretada, i ben vertebrada, anant poble i polítics a l'una. A Madrid compten només el nombre de diputats que tenim, aquesta és la veritat. I la nostra força depèn de si tenim més o menys diputats.

Per tant, tot projecte de diàleg amb Espanya ha de respondre a un projecte de país on tinguem la gent darrere, i els grans debats polítics han d'oïr, al meu entendre, a això: que la política no esdevingui una superestructura més, a Catalunya, sinó que sigui, precisament, l'expressió d'aquells sentiments que la gent ha de veure traduïts en categoria pública, en categoria cívica, en categoria política. I em sembla que aquesta és la nostra feina en una societat tan canviant que ja no té res a veure ni amb la del 1931, ni amb la del 1939, ni amb la del 1970 fins i tot. És una societat que canvia amb un vertigen extraordinari, on els punts de referència de la gent són, moltes vegades, instal·lar-se en una certa seguretat i, si em permeteu, en una certa banalitat; troba més punts de referència a veure si les accions de Telefònica pugen o baixen, més que no pas si els grans debats institucionals i polítics que tenim nosaltres els poden ajudar en alguna cosa.

Jo crec que tots nosaltres som de l'escola de gent com Pi i Margall, nosaltres som hereus d'Almirall, de Prat de la Riba, de

Domènech i Montaner, gent que, tots ells, venien d'un compromís amb la mateixa societat, l'un en el camp de l'arquitectura, l'altre en el camp de la medicina, com el doctor Robert. Ells sabien veure, per mitjà de la seva experiència de ciutadans, la dimensió política que portava implícita la seva professió. Catalunya oferia un estil de polítics absolutament diferenciat d'aquell tipus de política que es basa només a veure com un Estat, com un poder dur i fort admet ser governat per mitjà de *lobbies*.

Per mi, aquesta dimensió de la nostra història, l'hem d'estar recreant permanentment, i avui, a Catalunya, em sembla que els polítics necessitem una aproximació a la realitat del nostre poble, que és l'únic que ens dona força per negociar un pas endavant davant Madrid o davant Europa. No fem el salt a Europa pensant que allà trobarem no sé què. No, allà trobarem també els Estats, encara que vestits d'europeus. Per tant, la nostra força és la nostra capacitat de formular des de la política coses amb què la gent es trobi cohesionada, es trobi emparada, i que, sobretot, la Generalitat i els poders polítics de Catalunya no siguem un més dins un reguitzell de poders: poder local, poder provincial, poder autonòmic, poder de l'Estat, poder... Només si els polítics som capaços de posar Catalunya com a referència fonamental i bàsica del nostre projecte, podrem tirar endavant. Si ho convertim en una discussió purament tècnica, de poders, aleshores perdrem aquella força que, per nosaltres, ens és fonamental, que és la nostra gent, els catalans, els catalans d'avui. Cal que aquesta allau de gent que ve de procedències diverses, sàpiga trobar en el nostre projecte polític de convivència la dimensió pública que necessiten com a persones.

A mi em sembla que aquest és el repte que tenim tots i cada un de nosaltres, des dels que van començar aquell catalanisme inicial, els anys 1918 i 1919, fins a nosaltres que, modestament, també formem part d'aquesta evolució i d'aquesta aspiració

màxima de deixar als nostres fills un projecte de país entusiasmador.

Em sembla que aquest és el sentit de la vostra Associació, com un recordatori de la vostra participació en la vida institucional de Catalunya, i és també una exigència per als qui hi som i continuem treballant per al nostre país.

Moltes gràcies.